2వ అధ్యాయం

٢ - بَابُ التَّوبَةِ

పశ్చాత్తాపం (తౌబా)

قال العلماءُ: التَّوبَةُ وَاجِبَةٌ مِنْ كُلِّ ذَنبٍ، فَإِنْ كَانَتِ المَعْصِيَةُ بَيْنَ العَبْدِ وَبَيْنَ اللهِ تَعَالَى لا تَتَعَلَّقُ بحَقِّ آدَمِيٍّ؛ فَلَهَا ثَلاثَةُ شُرُوطٍ:

أَحَدُهَا: أَنْ يُقْلِعَ عَنِ المَعْصِيَةِ.

وَالثَّانِي: أَنْ يَنْدَمَ عَلَى فِعْلِهَا.

وَالثَّالِثُ: أَنْ يَعْزِمَ أَنْ لا يَعُودَ إِلَيْهَا أَبَداً. فَإِنْ فُقِدَ أَحَدُ الثَّلاثَةِ لَمْ تَصِحَّ تَوْبَتُهُ.

وَإِنْ كَانَتِ المَعْصِيَةُ تَتَعَلَّقُ بِآدَمِيٍّ فَشُرُوطُهَا أَرْبَعَةٌ: هٰذِهِ الثَّلاثَةُ، وَأَنْ يَبْرأَ مِنْ حَقِّ صَاحِبِهَا؛ فَإِنْ كَانَتْ مَالاً أَو نَحْوَهُ رَدَّهُ إِلَيْهِ، وَإِنْ كَانَتْ حَدَّ قَذْفٍ وَنَحْوَهُ مَكَّنَهُ مِنْهُ أَو طَلَبَ عَفْوَهُ، وَإِنْ كَانَتْ غِيبَةً اسْتَحَلَّهُ مِنْهَا. وَيَجِبُ أَنْ يَتُوبَ مِنْ جَمِيعِ الذُّنُوبِ، فَإِنْ تَابَ مِنْ بَعْضِهَا صَحَّتْ تَوْبَتُهُ عِنْدَ أَهْلِ الحَقِّ مِنْ ذٰلِكَ الذَّنْبِ، وَبَقِيَ عَلَيْهِ البَاقِي. وَقَدْ تَظَاهَرَتْ دَلائِلُ الكِتَابِ، وَالسُّنَّةِ، وَإِجْمَاعُ الأُمَّةِ عَلَى وُجُوبِ التَّوبَةِ:

విద్వాంసుల స్పష్టీకరణ : జరిగిపోయిన ప్రతి పాపానికి తప్పనిసరిగా పశ్చాత్తాపం చెందాలి. దాసుని పాపం అల్లాహ్‌కు మరియు ఆ దాసునికే పరిమితమై సాటి మానవుల హక్కుకి దానితో ఎలాంటి సంబంధం లేనట్లయితే అలాంటి వ్యక్తి పశ్చాత్తాపం అంగీకరించబడటానికి మూడు షరతులు ఉన్నాయి.

ఒకటి : పశ్చాత్తాపం చెందుతున్న పాపానికి తను పూర్తిగా స్వస్తి పలకాలి.

రెండు : జరిగిపోయిన పాపానికి సిగ్గుతో కుమిలిపోవాలి.

మూడు : భవిష్యత్తులో ఇంకెప్పుడూ అలా చేయనని గట్టిగా నిశ్చయించుకోవాలి.

ఈ మూడు నియమాల్లో ఏ ఒక్కటి లోపించినా అతని పశ్చాత్తాపం సరైనది కాదు.

ఒకవేళ జరిగిన పాపం తోటి మానవుల హక్కులకు సంబంధించినదైతే పశ్చాత్తాపం దైవ సన్నిధిలో అంగీకరించబడటానికి నాలుగు నిబంధనలున్నాయి. పై మూడు నిబంధనలతో పాటు నాల్గవ నిబంధన ఏమిటంటే, అతను తోటి మానవుని హక్కుని అతనికి తిరిగి ఇచ్చివేయాలి. పరులనుండి ధనం లేక మరేదైనా వస్తువు అధర్మంగా తీసుకొనివుంటే దాన్ని వాపసుచేయాలి. తోటి వ్యక్తులపై నీలాపనిందలు ఇత్యాదివి మోపి వున్నట్లయితే వారి శిక్షను తాను అనుభవించాలి లేదా క్షమాభిక్ష కోరి వారిని సంతోషపరచాలి. తోటి

قَالَ اللهُ تَعَالَى: ﴿وَتُوبُوٓاْ إِلَى ٱللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ ٱلْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ [النور: ٣١]، وَقَالَ تَعَالَى: ﴿ٱسْتَغْفِرُواْ رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوٓاْ إِلَيْهِ﴾ [هود: ٣]، وَقَالَ تَعَالَى: ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ تُوبُوٓاْ إِلَى ٱللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا﴾ [التحريم: ٨].

మనిషి వీపు వెనక చాడీలు చెప్పివుంటే అతణ్ణి నిర్దోషిగా నిలబెట్టాలి. అయితే పాపాలన్నిటిపై పశ్చాత్తాపం చెందటం మాత్రం తప్పనిసరి. ఏవో కొన్ని పాపాలపై మాత్రమే పశ్చాత్తాపపడితే అహ్లెసున్నత్ వారి దృష్టిలో ఆయా విషయాల్లో అతని పశ్చాత్తాపం సరైనదే గాని ఇతర పాపాలు మాత్రం ఇంకా అతనిపై మిగిలే వుంటాయి. పాపాలపై పశ్చాత్తాపం అవసరమన్న విషయమై ఖుర్ఆన్ హదీసుల్లో అనేక ఆధారాలున్నాయి. వాటిపై ముస్లిం సమాజ ఏకాభిప్రాయమూ ఉంది.

అల్లాహ్ ఇలా సెలవిచ్చాడు : "ఓ విశ్వాసులారా! మీరంతా కలసి (పశ్చాత్తాప భావంతో) అల్లాహ్ వైపుకు మరలండి. దీనివల్ల మీకు సాఫల్యం కలగవచ్చు." *(నూర్ - 31)*

మరోచోట అల్లాహ్ ఉపదేశిస్తున్నాడు : "మీరు క్షమాభిక్ష కోసం మీ ప్రభువును వేడుకోండి. ఆయన వైపుకే మరలండి (పాపాలపై పశ్చాత్తాపపడండి)." *(హూద్ - 3)*

ఇంకొకచోట ఇలా అంటున్నాడు : "విశ్వసించిన ఓ ప్రజలారా! చిత్తశుద్ధితో కూడిన పశ్చాత్తాపంతో అల్లాహ్ వైపుకు మరలండి." *(తహ్రీమ్ - 8)*

١٣ ـ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: «وَاللهِ إِنِّي لأَسْتَغْفِرُ اللهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ فِي اليَوْمِ أَكْثَرَ مِنْ سَبْعِينَ مَرَّةً» رَوَاهُ البُخَارِيُّ.

13. దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) చెబుతుండగా తాను విన్నానని హజ్రత్ అబూ హురైరా (రజి) తెలిపారు: 'దైవసాక్షి! నేను రోజుకు డెబ్భైకన్నా ఎక్కువసార్లు మన్నింపు కోసం వేడుకుంటూ, పాపాలపై పశ్చాత్తాపపడుతూ ఉంటాను." *(బుఖారీ)*

(సహీహ్ బుఖారీలోని ప్రార్థనల ప్రకరణం.)

ముఖ్యాంశాలు

1. ఈ హదీసులో నిత్యం పాపాలపై పశ్చాత్తాపం చెందుతూ మన్నింపు కోసం వేడుకుంటూ ఉండాలని పురికొల్పడం జరిగింది. దైవప్రవక్త (సల్లం) అత్యంత పునీతులు. అల్లాహ్ ఆయన వెనుకటి పాపాలను, జరగబోయే పాపాలను అన్నింటినీ మన్నించాడు. అసలు ఆయన చేత దొర్లిన పొరపాట్లను పాపాలు అనడం కూడా సబబు కాదు. అయితే సాధారణ వ్యక్తులకు సమ్మతమైనవిగా భావించబడే కొన్ని పనులు మహనీయులకు శోభాయమానం కావు. ఆయన గారు తీసుకున్న కొన్ని నిర్ణయాలలో మానవ సహజమైన దౌర్బల్యం వల్ల ఏదో ఒక దశలో స్వల్పమయిన పొరపాట్లు జరగవచ్చు. అలాంటి దైవప్రవక్తే రోజుకు డెబ్భైకన్నా ఎక్కువసార్లు పాపాల మన్నింపు కోసం వేడుకుంటుండగా పీకలదాకా పాపాల్లో మునిగివున్న మనం ఎలా ఉపేక్షించబడతాం!

2. నిరంతరం వీలైనంత ఎక్కువగా పాపాలపై పశ్చాత్తాపపడుతూ ఉండాలి. దీనివల్ల మనకు తెలియకుండానే మనవల్ల దొర్లిపోయే తప్పిదాలు మన్నించబడతాయి. రాబోయే హదీసులో కూడా పశ్చాత్తాప భావన గురించే నొక్కి వక్కాణించబడింది.

١٤ - وَعَنِ الأَغَرِّ بْنِ يَسَارٍ المُزَنِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ تُوبُوا إِلَى اللهِ وَاسْتَغْفِرُوهُ فَإِنِّي أَتُوبُ فِي اليَوْمِ مِائَةَ مَرَّةٍ» رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

14. హజ్రత్ అగర్ర్ బిన్ యసార్ ముజనీ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం ఇలా ప్రబోధించారు : "ప్రజలారా! పాపాలపై పశ్చాత్తాపభావంతో అల్లాహ్ వైపుకు మరలండి. మన్నింపు కోసం ఆయన్ను వేడుకోండి. నేను దైవసన్నిధిలో రోజుకు వందసార్లు పశ్చాత్తాప భావంతో కుంగి పోతూ ఉంటాను." *(ముస్లిం)*

(సహీహ్ ముస్లింలోని ధ్యాన ప్రకరణం).

١٥ - وَعَنْ أَبِي حَمْزَةَ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ الأَنْصَارِيِّ خَادِمِ رَسُولِ اللهِ ﷺ، رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «لَلَّهُ أَفْرَحُ

15. దైవప్రవక్త సేవకులు, హజ్రత్ అబూ హమ్జ అనస్ బిన్ మాలిక్ అన్సారీ (రజి) కథనం ప్రకారం ఆయన (స) ఇలా ప్రబోధించారు : "తన దాసుడు పాపాలపై పశ్చాత్తాప పడినందుకు అల్లాహ్, ఎడారి ప్రదేశంలో ఒంటెను పోగొట్టుకొని

بتوبة عبده من أحدكم سقط على بعيره وقد أضله في أرض فلاة» متفق عليه.

وفي رواية لمسلم: «لله أشد فرحاً بتوبة عبده حين يتوب إليه من أحدكم كان على راحلته بأرض فلاة، فانفلتت منه وعليها طعامه وشرابه فأيس منها، فأتى شجرة فاضطجع في ظلها، وقد أيس من راحلته، فبينما هو كذلك إذ هو بها قائمة عنده، فأخذ بخطامها ثم قال من شدة الفرح: اللهم أنت عبدي وأنا ربك، أخطأ من شدة الفرح».

తిరిగి పొందిన వ్యక్తి కన్నా ఎక్కువగా సంతోషిస్తాడు. *(బుఖారీ - ముస్లిం)*

ముస్లింలోని వేరొక ఉల్లేఖనంలో ఇలా ఉంది : ఒక వ్యక్తి ఎడారి ప్రాంతంలో తన ఒంటెపై ప్రయాణిస్తున్నాడు. దానిపైనే అతని ఆహారసామగ్రి, నీరు ఉన్నాయి. (మార్గమధ్యంలో) ఆ ఒంటె తప్పిపోయింది. అతను ఇక ఆ ఒంటె దొరకదని భావించాడు. (వెతికి వేసారి) నిరాశతో తిరిగి వచ్చి ఓ చెట్టు నీడలో మేనువాల్చాడు. ఇంతలో ఆ ఒంటె వచ్చి అతని ముందు నిలబడింది. వెంటనే అతను దాని ముకుతాడు పట్టుకొని ఆనందంతో ఉబ్బి తబ్బిబ్బైపోయి "ఓ అల్లాహ్! నీవే నా దాసుడివి, నేను నీ ప్రభువును" అన్నాడు. సంతోషం పట్టలేక ఆ వ్యక్తి మాటలు అలా తడబడ్డాయనుకుంటే నిశ్చయంగా అల్లాహ్ తన దాసుని పశ్చాత్తాపంపై అంతకన్నా ఎక్కువగానే సంతోషిస్తాడు.

(సహీహ్ బుఖారీలోని ప్రార్థనల ప్రకరణం. సహీహ్ ముస్లింలోని పశ్చాత్తాప ప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

1. పై హదీసులో కూడా పశ్చాత్తాపం ప్రోత్సహించబడింది, దాని ప్రాముఖ్యత గురించి నొక్కి వక్కాణించటం జరిగింది.
2. దాసుల పశ్చాత్తాప భావం చూసి అల్లాహ్ అమితంగా సంతోషిస్తాడు.
3. అసంకల్పితంగా దొర్లిపోయే పొరబాట్లను తప్పుపట్టడం జరగదు.
4. మాటల్లో చేవ తీసుకురావటం కోసం విషయాన్ని ప్రమాణం చేసి మరీ చెప్పటం ధర్మసమ్మతమే.
5. విషయాన్ని బోధపరిచేందుకు ఉదాహరణలు కూడా ఇవ్వవచ్చు.

١٦ ـ وَعَنْ أَبِي مُوسَى عَبْدِ اللهِ بْنِ قَيْسٍ الأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «إِنَّ اللهَ تَعَالَى يَبْسُطُ يَدَهُ بِاللَّيْلِ لِيَتُوبَ مُسِيءُ النَّهَارِ، وَيَبْسُطُ يَدَهُ بِالنَّهَارِ لِيَتُوبَ مُسِيءُ اللَّيْلِ، حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا» رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

16. హజ్రత్ అబూ మూసా అబ్దుల్లాహ్ బిన్ ఖైస్ అష్అరీ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ఉద్భోధించారు: "పగటిపూట పాపం చేసినవాడు రాత్రికి పశ్చాత్తాపం చెందాలని అల్లాహ్ రాత్రివేళ తన చేయిని చాపుతాడు. అలాగే రాత్రి వేళ పాపం చేసినవాడు పగలు పశ్చాత్తాపం చెందుతాడని అల్లాహ్ పగటిపూట తన చేయిని చాచి ఉంచుతాడు. (ఈ పరంపర) సూర్యుడు పడమటి దిక్కు నుండి ఉదయించేం తవరకూ (అంటే ప్రళయం వచ్చేంత వరకు) కొనసాగుతూనే ఉంటుంది." *(ముస్లిం)*

(సహీహ్ ముస్లింలోని పశ్చాత్తాప ప్రకరణం).

ముఖ్యాంశాలు

పై హదీసులో అల్లాహ్‌కు చేయి కూడా ఉంటుందనే గుణం గురించి వివరించడమైనది. అయితే ఆ చెయ్యి ఎలా ఉంటుంది? దాన్ని ఆయన ఎలా చాపుతాడు? అనే విషయం వాస్తవిక స్వరూప స్వభావాల గురించి మనకు తెలియదు. దాన్ని మనం వివరించనూలేము. అయితే దాని వాస్తవిక స్వరూప స్వభావాలు తెలియకపోయినప్పటికీ ఊహాగానాలు, ఉపమానాలు ఇవ్వకుండా దానిపై విశ్వాసముంచటం అవసరం. ఈ హదీసు ద్వారా బోధపడే మరొక విషయం ఏమిటంటే, రేయింబవళ్ళలో ఎప్పుడైనా ఏదైనా తప్పిదం జరిగిపోతే ఏమాత్రం జాప్యం చేయకుండా మనిషి వెంటనే పశ్చాత్తాప భావంతో కుమిలిపోతూ దైవసన్నిధిలో మోకరిల్లాలి.

١٧ ـ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «مَنْ تَابَ قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا تَابَ اللهُ عَلَيْهِ» رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

17. హజ్రత్ అబూ హురైరా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రబోధించారు : "సూర్యుడు పడమటి దిక్కు నుంచి ఉదయించక మునుపే తన పాపాలపై పశ్చాత్తాపం చెందే వాని పశ్చాత్తాపాన్ని అల్లాహ్ సమ్మతించి ఆమోదిస్తాడు." *(ముస్లిం)*

(సహీహ్ ముస్లింలోని ధ్యానం, ప్రార్థనల ప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

నిఘంటువు ప్రకారం "తౌబా" అంటే మరలటం అని అర్థం. మనిషి పాపం చేసినప్పుడు అల్లాహ్‌కు దూరమవుతాడు. తిరిగి "తౌబా" చేసుకున్నప్పుడు (పశ్చాత్తాప పడినప్పుడు), ఆయన వైపుకి మరలి ఆయన సాన్నిహిత్యం, ఆయన క్షమాభిక్ష కోసం పరితపిస్తాడు. ఈ మార్పును, ఈ మరలింపునే 'తౌబా' (పశ్చాత్తాపం) అంటారు. అల్లాహ్ అతని వైపు దృష్టి సారిస్తాడంటే అతని పశ్చాత్తాపాన్ని ఆమోదిస్తాడని భావం.

١٨ - وَعَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمٰنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «إِنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقْبَلُ تَوْبَةَ العَبْدِ مَا لَمْ يُغَرْغِرْ» رَوَاهُ التِّرمذي وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

18. దైవప్రవక్త (సల్లం) ప్రబోధించారని హజ్రత్ అబూ అబ్దుర్రహ్మాన్ అబ్దుల్లాహ్ బిన్ ఉమర్ బిన్ ఖత్తాబ్ తెలియజేశారు: "జీవితంలోని అంతిమ ఘడియలు దాపురించక ముందువరకూ అల్లాహ్ తన దాసుని పశ్చాత్తాపాన్ని అంగీకరిస్తూనే ఉంటాడు." ఈ హదీసును తిర్మిజీ ఉల్లేఖించి హసన్‌గా ఖరారు చేశారు.

(సుననె తిర్మిజీలోని ప్రార్థనల ప్రకరణంలో చరమ ఘడియలకంటే ముందు పశ్చాత్తాపం ఆమోదించబడుతుందన్న అధ్యాయంలో ఈ హదీసు ప్రస్తావించ బడింది.)

ముఖ్యాంశాలు

పై హదీసులో "గర్‌గరా" అనే పదం వాడబడింది. ఇది ఆత్మ శరీరాన్ని వదలి కంఠానికి చేరుకునేదానికి ధ్వన్యానుకరణం. అంటే జీవితపు చివరి శ్వాసలన్నమాట.

ఈ హదీసును 'హసన్'గా ఖరారు చేయడం జరిగిందంటే ఈ హదీసు పరంపరలో వైవిధ్యాలకు, లొసుగులకు తావులేదు గాని దీని ఉల్లేఖకులు సహీహ్ హదీసుల ఉల్లేఖకుల కంటే తక్కువ స్థాయికి చెందినవారని అర్థం. హదీసువేత్తల దృష్టిలో సహీహ్ హదీసుల మాదిరిగా "హసన్" కోవకు చెందిన హదీసులు కూడా ఆచరించదగినవే.

١٩ - وَعَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ قَالَ: أَتَيْتُ صَفْوَانَ بْنَ عَسَّالٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَسْأَلُهُ عَنِ الْمَسْحِ على الخُفَّيْنِ فَقَالَ:

19. హజ్రత్ జిర్ర్ బిన్ హుబైష్ కథనం: నేను మేజోళ్ళపై మసా (తడి చేత్తో తుడవటం) గురించి అడుగుదామని

مَا جَاءَ بِكَ يَا زِرُّ؟ فَقُلْتُ: ابْتِغَاءُ العِلْمِ، فَقَالَ: إِنَّ المَلائِكَةَ تَضَعُ أَجْنِحَتَهَا لِطَالِبِ العِلْمِ رِضًا بِمَا يَطْلُبُ، فَقُلْتُ: إِنَّهُ قَدْ حَكَّ فِي صَدْرِي المَسْحُ على الخُفَّيْنِ بَعْدَ الغَائِطِ وَالبَوْلِ، وَكُنْتَ امْرَءاً من أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ، فَجِئْتُ أَسْأَلُكَ: هَلْ سَمِعْتَهُ يَذْكُرُ فِي ذٰلك شَيْئاً؟ قَالَ: نَعَمْ، كَانَ يَأْمُرُنَا إِذَا كُنَّا سَفراً - أو مُسَافِرِينَ - أَنْ لا نَنْزِعَ خِفَافَنَا ثَلاثَةَ أَيَّامٍ وَلَيَالِيهِنَّ إلا مِنْ جَنَابَةٍ، لٰكِنْ مِنْ غَائِطٍ وَبَوْلٍ وَنَوْمٍ. فَقُلْتُ: هَلْ سَمِعْتَهُ يَذْكُرُ فِي الهَوَى شَيْئاً؟ قَالَ: نَعَمْ كُنَّا مَعَ رَسُولِ الله ﷺ فِي سَفَرٍ، فَبَيْنَا نحنُ عِنْدَهُ إِذْ نَادَاهُ أَعْرَابِيٌّ بِصَوْتٍ لَهُ جَهْوَرِيٍّ: يَا مُحَمَّدُ، فَأَجَابَهُ رسولُ الله ﷺ نَحْواً مِنْ صَوْتِهِ: «هَاؤُمُ»،

సఫ్వాన్ బిన్ అస్సాల్ వద్దకు వెళ్ళాను. ఆయన నన్ను "జిర్ర్! ఏమిటి ఇలా వచ్చావ్?" అనడిగారు. అందుకు నేను "జ్ఞానసముపార్జన కోసం మీ దగ్గరి కొచ్చాను" అని జవాబిచ్చాను. అది విని ఆయన "జ్ఞానం ఆర్జించే వ్యక్తి కుతూహలం చూసి దైవదూతలు అతని పట్ల ప్రసన్నులై తమ బాహువుల్ని పరుస్తారు" అని చెప్పారు. నేను ఆయనతో "మల మూత్ర విసర్జన అనంతరం మేజోళ్ళపై మసా చేసే విషయంలో నాకు సందేహ ముంది. తమరు దైవప్రవక్త సహచరులు కదా! అందుకని దైవప్రవక్త ఈ విషయం గురించి బోధిస్తుండగా మీరేమైనా విన్నారేమో అడుగుదామని వచ్చాను" అని విన్నవించుకున్నాను. దానికి ఆయన "అవును (విన్నాను). మేము ప్రయాణంలో ఉన్నప్పుడు - మూడు పగళ్ళు, మూడు రాత్రుల వరకు లైంగిక అశుద్ధావస్థ ఎదురైతే తప్ప మలమూత్ర విసర్జనలకే మేజోళ్ళు తీయవలసిన అవసరం లేదని దైవప్రవక్త (సల్లం) మమ్మల్ని ఆజ్ఞాపించేవారు" అని వివరించారు. ఆ తరువాత నేను "మరి తన మీద అభిమానం కలిగి ఉండటం గురించి ఆయన ఏమైనా ప్రబోధిస్తుండగా మీరు విన్నారా?" అనడిగాను. దానికి కూడా ఆయన "అవును, ఒకానొక ప్రయాణంలో మేము దైవప్రవక్త (సల్లం)

فَقُلْتُ لَهُ: وَيْحَكَ اغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ فَإِنَّكَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ، وَقَدْ نُهِيتَ عَنْ هٰذَا! فَقَالَ: واللهِ لا أَغْضُضُ. قَالَ الأَعْرَابِيُّ: المَرْءُ يُحِبُّ القَوْمَ وَلَمَّا يَلْحَقْ بِهِمْ؟ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «المَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ يَوْمَ القِيَامَةِ» فَمَا زَالَ يُحَدِّثُنَا حَتَّى ذَكَرَ بَاباً مِنَ المَغْرِبِ «مَسِيرَةُ عَرْضِهِ أَو يَسِيرُ الرَّاكِبُ فِي عَرْضِهِ أَرْبَعِينَ أَو سَبْعِينَ عَاماً». قَالَ سُفْيَانُ أَحَدُ الرُّوَاةِ: «قِبَلَ الشَّام خَلَقَهُ اللهُ تَعَالَى يَوْمَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ

వెంట ఆయన దగ్గరే ఉన్నాము. అప్పుడు పల్లెటూరి బైతు ఒకడు 'ఓ ముహమ్మద్!' అని బిగ్గరగా అరిచాడు. దైవప్రవక్త (సల్లం) అంతే స్వరంతో "నేను ఇక్కడ వున్నాను" అని బదులు పలికారు. నేను ఆ పల్లెటూరి వ్యక్తికి, "నీ ధోరణి కడు శోచనీయం. కాస్త గొంతు తగ్గించి మాట్లాడు. నువ్వు ఇప్పుడు దైవప్రవక్త సన్నిధిలో ఉన్నావు. ఆయన సమక్షంలో నువ్విలా బిగ్గరగా మాట్లాడటం నిషిద్ధం" అని హితవు పలికాను. కాని అతను "దైవసాక్షి! (నా కంఠమే అంత) నేను నెమ్మదిగా మాట్లాడలేను" అన్నాడు. తర్వాత అతను దైవప్రవక్తతో "మనిషి కొందరిని కలవకుండానే వారిని అభిమానిస్తాడు. (అలాంటి వ్యక్తి గురించి మీ అభిప్రాయమేమిటి?)" అని అడిగాడు. అందుకాయన "మనిషి ప్రళయ దినాన తాను అభిమానించిన వారితోపాటే ఉంటాడు" అని చెప్పారు. తరువాత ఆయన మాతో మాట్లాడుతూ పడమటి దిక్కున ఉన్న ఓ ద్వారాన్ని గురించి ప్రస్తావించారు. దాని వెడల్పు నలభై లేక డెబ్భై సంవత్సరాల వ్యవధికి సమానంగా ఉంటుంది లేక ఆయన "దాని వెడల్పులో ఒక రౌతు నలభై లేక డెబ్భై సంవత్సరాలు ప్రయాణించగలడు" అన్నారు. ఈ హదీసు పరంపరలోని ఒకానొక ఉల్లేఖకులు హజ్రత్ సుఫియాన్

مفتوحاً للتوبة لا يُغلق حتى تطلع الشمس منه» رواه الترمذي وغيره وقال: حديث حسن صحيح.

ఇలా అంటున్నారు:- "ఈ ద్వారం సిరియా వైపు ఉంది. అల్లాహ్ భూమ్యాకాశాలను పుట్టించిన నాడే దీనిని తయారు చేశాడు. అప్పటినుంచి అది 'పశ్చాత్తాపం' కోసం తెరుచుకొని ఉంది. సూర్యుడు దాని (అంటే పడమటి) దిశ నుండి ఉదయించేవరకూ అది మూసు కోదు." (దీనిని తిర్మిజీ తదితరులు ఉల్లేఖించి సహీహ్ మరియు హసన్‌గా ఖరారు చేశారు.)

(సుననె తిర్మిజీలోని ప్రార్థనల ప్రకరణం. సుననె నసాయిలోని శుచీశుభ్రతల ప్రకరణం. ఇంకా సుననె ఇబ్నె మాజాలోని శుచీ శుభ్రతల ప్రకరణం).

ముఖ్యాంశాలు

1. వుజూలో మేజోళ్ళపై మసా చేయటం (తడి చేత్తో తుడవటం) ధర్మసమ్మతమేనని పై హదీసు ద్వారా రూఢీ అవుతోంది. ఈ వెసులుబాటు ప్రయాణీకునికి మూడు పగళ్ళు, మూడు రాత్రుల వరకూ ఉంటుంది. స్థానికునికైతే ఒక పగలూ ఒక రేయి వరకూ ఉంటుంది. మేజోళ్ళపై మసా చేయటం ధర్మసమ్మతం కావటానికి అవి పరిశుభ్రంగా ఉండి, సంపూర్ణ శుద్ధి జరిగిన తరువాత (అంటే మొదటిసారి వుజూ చేసుకొన్న పిదప) తొడగబడి ఉండాలి. అంతేగాకుండా అవి కాలి చీలమండలను సైతం కప్పివుంచాలి. చిన్న తరహా అశుద్ధత (హదసె అస్గర్ - అంటే వుజూ భంగపాటు)కు గురైనప్పుడు కాళ్ళు కడుక్కోకుండా, మేజోళ్లపై మసా చేసి వుజూ చేసుకుంటే సరిపోతుంది. నిద్రపోవడం వల్ల, మలమూత్ర విసర్జన లేక అపానవాయువు వెలువడటం వల్ల వుజూ భంగమయిపోతుంది. అయితే పెద్ద అశుద్ధత (హదసె అక్బర్ అంటే - లైంగిక అశుద్ధత, బహిష్టు, పురిటి రక్తస్రావం)కు లోనైనప్పుడు మాత్రం తప్పనిసరిగా మేజోళ్లు తీసి "గుసుల్" (తలంటుస్నానం) చేయాలి. అంటే కాలవ్యవధి పూర్తయిన తరువాత మేజోళ్లపై మసా చేయడం ధర్మసమ్మతం కానట్లే హదసె అక్బర్ వల్ల కూడా మేజోళ్లపై మసా చేయడం సమ్మతం కాదు. అదేవిధంగా వుజూ భంగమైన స్థితిలో మేజోళ్ళను తీసివేస్తే ఇక వాటిపై మసా పనికిరాదు. అయితే వుజూతో వున్నప్పుడు వెసులుబాటు కాలం పూర్తయినా లేక మేజోళ్లను తీసివేసినా సరే; పూర్తిగా వుజూ చేసుకునే బదులు కేవలం కాళ్ల వరకు కడుక్కుంటే సరిపోతుంది.

(ఫిక్‌హుస్సున్నహ్)

2. వుజూతో ఉన్నప్పుడు మేజోళ్లను తొలగించినా ఫరవా లేదు. ఎందుకంటే కాళ్ళు శుభ్రంగానే ఉన్నాయి. తిరిగి వాటిని తొడుక్కొని నిస్సంకోచంగా మసా చేసుకోవచ్చు.[1]

3. మనిషి సజ్జనులను అభిమానించాలి. అలా చేస్తే ప్రళయదినాన అతను సజ్జన సమూహంలోని వ్యక్తిగా పరిగణించబడతాడు. ఆలోచించి చూస్తే ఈ హదీసు ద్వారా ఇంకా ఎన్నో విషయాలు బోధపడతాయి.

20. హజ్రత్ అబూ సయీద్ సాద్ బిన్ మాలిక్ బిన్ సినాన్ ఖుద్రీ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రబోధించారు : పూర్వీకుల్లో ఒక వ్యక్తి ఉండేవాడు. అతను తొంభై తొమ్మిది హత్యలు చేశాడు. ఆ తరువాత (తన పాపాల నిష్కృతికి మార్గం తెలుసుకోవటం కోసం) ఈ భూలోకంలో అందరికంటే గొప్ప జ్ఞాని ఎవరని జనాన్ని అడుగుతూ పోయాడు. చివరికి అతనికి ఒక సాధువు గురించి తెలిసింది. ఆ సాధువు వద్దకు వెళ్ళి అతను "నేను తొంభైతొమ్మిది హత్యలు చేశాను. నా పాపానికి ప్రాయశ్చిత్తం ఉందా?" అని అడిగాడు. దానికి ఆ సాధువు "లేద"న్నాడు. (అతనికి కోపం వచ్చి) ఆ సాధువుని కూడా హతమార్చాడు. దాంతో వందమంది పూర్తయ్యారు. తరువాత అతను "అందరికంటే అధికంగా తెలిసిన పండితుడెవరో నాకు చెప్పండి" అని మళ్ళీ జనాన్ని అడుగుతూ తిరగసాగాడు. ఒక పండితుని గురించి తెలుసుకొని అతని దగ్గరికి వెళ్ళి "నేను వందమందిని హత్య

٢٠ ـ وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ سَعْدِ بْنِ مَالِكِ بْنِ سِنَانٍ الخُدرِيِّ رضي الله عنه أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ قَالَ: «كَانَ فِيمَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ رَجُلٌ قَتَلَ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ نَفْساً، فَسَأَلَ عَنْ أَعْلَمِ أَهْلِ الأَرْضِ، فَدُلَّ عَلَى رَاهِبٍ، فَأَتَاهُ فَقَالَ: إِنَّهُ قَتَلَ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ نَفْساً، فَهَلْ لَهُ مِنْ تَوبَةٍ؟ فَقَالَ: لا، فَقَتَلَهُ فَكَمَّلَ بِهِ مِائَةً، ثُمَّ سَأَلَ عَن أَعْلَمِ أَهْلِ الأَرْضِ، فَدُلَّ عَلَى رَجُلٍ عَالِمٍ فَقَالَ: إِنَّهُ قَتَلَ مِائَةَ نَفْسٍ فَهَلْ له مِنْ تَوبَةٍ؟ فَقَالَ: نَعَمْ، وَمَنْ يَحُولُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ التَّوبَةِ؟ انطَلِقْ إِلَى أَرْضِ كَذَا وَكَذَا، فَإِنَّ بِهَا أُنَاساً يَعْبُدُونَ اللهَ تَعَالَى فَاعْبُدِ اللهَ مَعَهُمْ، وَلا تَرْجِعْ إِلَى أَرْضِكَ فَإِنَّهَا أَرْضُ سُوءٍ، فَانطَلَقَ حَتَّى إِذَا نَصَفَ الطَّرِيقَ أَتَاهُ المَوتُ، فَاخْتَصَمَتْ فِيهِ مَلائِكَةُ الرَّحْمَةِ وَمَلائِكَةُ العَذَابِ. فَقَالَتْ مَلائِكَةُ الرَّحْمَةِ: جَاءَ تَائِباً مُقْبِلاً بِقَلْبِهِ إِلَى اللهِ تَعَالَى، وَقَالَتْ مَلائِكَةُ العَذَابِ: إِنَّه لَمْ يَعْمَلْ خَيْراً قَطُّ، فَأَتَاهُمْ مَلَكٌ فِي صُورَةِ

1. (మసహ్ అలల్ జౌరబైన్ లిల్ ఖాసిమి చివర్లో అల్‌బానిగారి శీర్షిక చూడండి.)

آدميٌ فجعلوهُ بينهم - أي حكماً - فقالَ: قيسُوا ما بينَ الأرضَينِ فإلى أيّتهِما كانَ أدنَى فهُوَ لهُ، فقاسُوا فوجدُوهُ أدنَى إلى الأرضِ الَّتِي أرَادَ، فقبضَتْهُ ملائكةُ الرَّحمَةِ» متفقٌ عليه. وفِي رِوَايةٍ في الصَّحيح: «فكَانَ إلى القَريَةِ الصَّالحَةِ أقرَبَ بِشبرٍ، فجُعِلَ مِنْ أهْلِهَا»، وفي

చేశాను. ఇప్పుడు నా పాపానికి ప్రాయశ్చిత్తం ఉంటుందా?" అని అడిగాడు. దానికి ఆ పండితుడు "ఉంద"ని చెప్పి, ఇతనికీ - ఇతని పశ్చాత్తాపానికి మధ్య అడ్డురాగలవాడెవడు? అంటూ "నువ్వు ఫలానా చోటికి వెళ్ళు. అక్కడ కొంత మంది అల్లాహ్‌ను ఆరాధించడంలో నిమగ్నులై ఉన్నారు. నీవు కూడా వారితో కలిసి అల్లాహ్‌ను ఆరాధించు. (అల్లాహ్ నీ పశ్చాత్తాపాన్ని అంగీకరిస్తాడు) ఇంకెప్పుడూ నీ ఊరికి తిరిగి రాకు. అది పాపిష్టి నేల" అని చెప్పి పంపించాడు.

ఆ వ్యక్తి బయలుదేరాడు. సగం దూరం వెళ్ళేసరికి అతనికి చావు వచ్చింది. (అతని ఆత్మను తీసుకెళ్ళడానికి) కారుణ్య దూతలు, శిక్షించే దూతలు ఇరువురూ వచ్చారు. వారి మధ్య గొడవ జరిగింది. "ఈ వ్యక్తి పశ్చాత్తాపభావంతో పాపాలనుండి మరలిపోయి పూర్తి ఏకాగ్రతతో అల్లాహ్ వైపుకు రాసాగాడ"ని కారుణ్య దూతలు వాదించగా, "ఇతను జీవితంలో ఒక్క మంచిపనైనా చేయలేద"ంటూ శిక్షించే దూతలు మొండి పట్టుపట్టారు. అంతలోనే ఒక దైవదూత మనిషి రూపంలో అక్కడికి వచ్చాడు. ఇరుపక్షాల దూతలు ఆ వ్యక్తి మధ్యవర్తిత్వాన్ని అంగీకరించారు. అప్పుడతను "ఈ రెండు ఊళ్ల మధ్యనున్న దూరాన్ని కొలవండి. (అతను బయలుదేరిన

روايةٍ في الصّحيح: «فأوحى الله تعالى إلى هذه أن تباعدي، وإلى هذه أن تقرّبي، وقال: قيسوا ما بينهما، فوجدوه إلى هذه أقرب بشبر فغفر له»، وفي رواية: «فنأى بصدره نحوها».

స్థలానికి) ఏ ఊరు దగ్గరగా ఉందో తదనుగుణంగానే అతనితో వ్యవహరించడం జరుగుతుంది" అని తీర్పు చెప్పాడు. కొలిచి చూస్తే ఆ వ్యక్తి (పాప నిష్కృతి కోసం) పోదలచుకున్న ఊరే దగ్గరగా అనిపించింది వారికి. దాంతో కారుణ్యదూతలు అతణ్ణి తమ అధీనంలోకి తీసుకున్నారు. *(బుఖారీ - ముస్లిం)*

సహీహ్‌లోని వేరొక ఉల్లేఖనంలో ఇలా ఉంది: కొలిచిన తర్వాత చూస్తే ఆ వ్యక్తి (భౌతికకాయం) సజ్జనుల ప్రాంతానికి ఒక జానెడు దగ్గరగా ఉన్నట్లు తేలడంతో అతన్ని కూడా ఆ ప్రాంతంలోని మంచి మనుషుల్లో చేర్చడం జరిగింది.

సహీహ్‌లోనే ఇంకొక ఉల్లేఖనంలోని వాక్యాలు ఈ విధంగా ఉన్నాయి : అల్లాహ్ (అతను బయలుదేరిన) ఊరిని అతనికి దూరంగా జరగమని ఆదేశించాడు. అలాగే (అతను వెళ్ళదలచుకున్న) ఊరిని అతనికి దగ్గరగా జరగమని ఆదేశించాడు. ఆ తరువాత (ఆ వ్యక్తి మృతదేహం నుంచి) ఆ రెండు ఊర్ల మధ్య ఎంత దూరం ఉందో కొలిచి చూడమని ఆజ్ఞాపించాడు. అల్లాహ్ ఆదేశానుసారం కొలిచి చూస్తే, అతని (భౌతికకాయం) సజ్జనుల ప్రాంతానికి ఒక జానెడు దగ్గరగా ఉండటం వారు గమనించారు. అందువల్ల అతన్ని మన్నించడం జరిగింది.

వేరొక ఉల్లేఖనంలో అతను తన రొమ్ము ఆధారంగా (అల్లాహ్ మహిమతో) బయలుదేరిన ప్రాంతానికి దూరం జరిగి రెండవ వైపుకు (కాస్తంత) దగ్గరయ్యాడని ఉంది.

(సహీహ్ బుఖారీలోని ప్రవక్తల ప్రకరణం. సహీహ్ ముస్లింలోని పశ్చాత్తాప ప్రకరణం).

ముఖ్యాంశాలు

1. చిత్త శుద్ధితో పశ్చాత్తాపపడాలేగాని అల్లాహ్ ప్రతి ఒక్కరి పశ్చాత్తాపాన్నీ ఆమోదిస్తాడనీ, పరమ దుర్మార్గుల కోసం కూడా పశ్చాత్తాప ద్వారం తెరిచే వుంటుందని పై హదీసు ద్వారా బోధపడుతోంది. (తౌబా కొరకు అనివార్యమైన నిబంధనలను ఇంతకు ముందే ప్రస్తావించడం జరిగింది.)
2. పండితులు ఏదయినా ధర్మ సందేహానికి సమాధానం ఇస్తున్నప్పుడు, అడిగేవాని మనస్తత్వాన్ని, అతని ఇక్కట్లను దృష్టిలో పెట్టుకొని సమాధానం ఇవ్వాలి. అటు దైవాజ్ఞలకూ విరుద్ధంగా పోకుండా, ఇటు పృచ్ఛకుని మనోమయ భావాలకు కూడా గాయం కలగకుండా ఎంతో ఓర్పుతో, నేర్పుతో సమాధానం ఇవ్వాలి. పృచ్ఛకుడు దైవకారుణ్యం పట్ల నిరాశచెంది పాపకార్యాల్లో మరింత నిర్భయుడైపోకుండా జాగ్రత్తపడాలి.
3. సజ్జనుల సహచర్యంలో ఉండటం శ్రేయస్కరం. మూర్ఖుల సాంగత్యం ఎన్నటికైనా ప్రమాదకరమే.
4. అవసరమైనప్పుడు దైవదూతలు అల్లాహ్ ఆదేశానుసారం మానవ రూపంలో కూడా వస్తుంటారు.

٢١ - وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ، وَكَانَ قَائِدَ كَعْبٍ رضي الله عنه مِنْ بَنِيهِ حِينَ عَمِيَ قَالَ: سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ رضي الله عنه يُحَدِّثُ بِحَدِيثِهِ حِينَ تَخَلَّفَ عن رسولِ الله ﷺ في غَزْوَةِ تَبُوكَ.

21. హజ్రత్ అబ్దుల్లాహ్ (రజి) కాబ్ బిన్ మాలిక్ కుమారుల్లో ఒకరు. తన తండ్రి అంధులైపోయినప్పుడు ఆయనకు తనే దారి చూపించేవారు. కాబ్ బిన్ మాలిక్ (రజి) తబూక్ యుద్ధ సందర్భంగా దైవ ప్రవక్త (సల్లం) వెంట యుద్ధానికి వెళ్ళ కుండా వెనక ఉండిపోయిన సంఘట నను గురించి స్వయంగా తనే వివరిస్తుం

قَالَ كَعْبٌ : لَمْ أَتَخَلَّفْ عَنْ رسولِ الله ﷺ، فِي غَزْوَةٍ غَزَاهَا قَطُّ إلا فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ، غَيْرَ أَنِّي قَدْ تَخَلَّفْتُ في غَزْوةِ بَدْرٍ، وَلَمْ يُعَاتَبْ أَحَدٌ تَخَلَّفَ عَنْهُ، إِنَّمَا خَرَجَ رسولُ الله ﷺ والمُسْلِمُونَ يُرِيدُونَ عِيرَ قُرَيْشٍ حَتَّى جَمَعَ اللهُ تَعالَى بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ عَدُوِّهِمْ عَلَى غَيْرِ مِيْعَادٍ. وَلَقَدْ شَهِدْتُ مَعَ رَسُولِ الله ﷺ لَيْلَةَ العَقَبَةِ حِينَ تَوَاثَقْنَا على الإسْلام، وَمَا أُحِبُّ أَنَّ لِي بِهَا مَشْهَدَ بَدْرٍ، وإنْ كانَتْ بَدْرٌ أَذْكَرَ فِي النَّاسِ مِنْهَا. وَكَانَ مِنْ خَبَرِي حِينَ تَخَلَّفْتُ عَنْ رسولِ الله ﷺ، في غَزْوَةِ تَبُوكَ أَنِّي لَمْ أَكُنْ قَطُّ أَقْوَى وَلا أَيْسَرَ مِنِّي حِينَ تَخَلَّفْتُ عَنْهُ فِي تِلْكَ الغَزْوَةِ، وَاللهِ مَا جَمَعْتُ قَبْلَهَا رَاحِلَتَيْنِ قَطُّ حَتَّى جَمَعْتُهُمَا فِي تِلْكَ الغَزْوَةِ، وَلَمْ يَكُنْ رسولُ الله ﷺ يُرِيدُ غَزْوَةً إلا وَرَّى بِغَيْرِهَا حَتَّى كَانَتْ تِلْكَ الغَزْوَةُ، فَغَزَاهَا رسولُ الله ﷺ فِي حَرٍّ شَدِيدٍ، واسْتَقْبَلَ سَفَراً بَعِيداً وَمَفَازاً،

డగా తాను విన్నానని హజ్రత్ అబ్దుల్లా (రజి) తెలియజేశారు -

హజ్రత్ కాబ్ బిన్ మాలిక్ (రజి) ఇలా తెలిపారు : నేను ఒక్క తబూక్ యుద్ధంలో తప్ప మరే యుద్ధంలోనూ దైవప్రవక్త (సల్లం)ను వదలి వెనకుండి పోలేదు. బద్ర్ యుద్ధంలో కూడా నేను (యుద్ధంలో పాల్గొనకుండా) వెనకుండి పోయాను. అయితే బద్ర్ యుద్ధంలో పాల్గొననందుకు ఎవరిపైనా ఆగ్రహం వ్యక్తం కాలేదు. ఎందుకంటే ఈ యుద్ధానికి ముందు దైవప్రవక్త (సల్లం) మరియు ముస్లింలు ఖురైష్ తెగకు చెందిన వర్తక బిడారాలను అడ్డుకోవడానికి బయలుదేరారు. (అంటే మొదట్లో ఆయనకు యుద్ధంచేసే ఉద్దేశం లేదు) కాని అల్లాహ్ ఎలాంటి కాలనిర్ణయం లేకుండా హఠాత్తుగా శత్రువర్గాన్ని ముస్లింల ముందుకు తెచ్చి నిలబెట్టాడు. మేము ఇస్లాం స్వీకరిస్తామని ప్రమాణం చేసిన ఉఖబా ప్రమాణం సందర్భంలో కూడా నేను దైవప్రవక్త (సల్లం) సన్నిధికి హాజరయ్యాను. ప్రజల్లో ఉఖబా ప్రమాణం కన్నా బద్ర్ యుద్ధ సంఘటనే ఎక్కువ చర్చనీయాంశంగా మారిన ప్పటికీ నాకు మాత్రం బద్ర్ యుద్ధం కన్నా ఉఖబా ప్రమాణంలో హాజరుకావడమే ప్రియమైనదిగా తోచేది.

واستقبلَ عَدداً كثيراً، فجلّى للمُسلمينَ أمرَهُمْ ليتأهَّبوا أُهبةَ غزوِهِمْ فأخبرَهُمْ بوجههِمُ الذي يُريدُ، والمُسلمونَ مَعَ رسولِ الله كثيرٌ ولا يَجمَعُهُم كتابٌ حافظٌ -يريدُ بذلكَ الدِّيوانَ- قالَ كعبٌ: فقلَّ رَجُلٌ يُريدُ أنْ يتغيَّبَ إلا ظنَّ أنَّ ذلكَ سيَخفَى بهِ ما لَمْ ينزِل فيه وَحيٌ منَ الله، وَغزَا رسولُ الله ﷺ تلكَ الغزوةَ حينَ طابَتِ الثّمارُ وَالظِّلالُ فأنَا إليْهَا أصْعَرُ

నేను తబూక్ యుద్ధంలో పాల్గొనకపోవడానికి కారణమయిన వృత్తాంతం అసలు ఇది : తబూక్ యుద్ధంలో పాల్గొనకుండా వెనకుండిపోయిన రోజుల్లో నేను మునుపెన్నడూ లేనంతగా ఆరోగ్యవంతునిగా ఉన్నాను. సిరిసంపదలతో తులతూగుతూ ఉన్నాను. దైవం సాక్షి! అంతకు ముందెన్నడూ నా దగ్గర రెండు వాహనాలు ఉండేవి కావు. కాని ఆ యుద్ధ సమయంలో నా దగ్గర రెండు వాహనాలు ఉన్నాయి. సాధారణంగా దైవప్రవక్త (సల్లం) ఏ యుద్ధానికైనా వెళ్ళాలనుకుంటే వెళ్ళబోయే ప్రాంతాన్ని గురించి (తౌరియా) చూచాయగా మాత్రమే వివరించేవారు. (అంటే ఆయన ఏ దారిగుండా వెళుతున్నారో తెలపకుండా ఇతర దారులను ప్రస్తావించేవారు. దాంతో శత్రువులు సందిగ్ధంలో పడిపోయేవారు. ఆఖరికి తబూక్ యుద్ధం సమీపించింది. దైవప్రవక్త (సల్లం) తీవ్రమైన ఎండాకాలంలో ఈ యుద్ధం చేశారు. సుదీర్ఘ ప్రయాణం, చుక్క నీరు దొరకని ఎడారి ప్రాంతం గుండా ప్రయాణం చేయాలి. శత్రువులు కూడా చాలా ఎక్కువ సంఖ్యలో ఉన్నారు. యుద్ధ సన్నాహాలు పూర్తి చేసుకోవడానికి వీలుగా ఉంటుందని భావించి, దైవప్రవక్త ముస్లింలకు తాము చేయబోయే యుద్ధతంత్రాన్ని గురించి

فَتَجَهَّزَ رسولُ الله ﷺ والمُسْلِمُونَ مَعَهُ، وَطَفِقْتُ أَغْدُو لِكَي أَتَجَهَّزَ مَعَه، فَأَرْجِعُ وَلَمْ أَقْضِ شَيْئاً، وَأَقُولُ في نَفْسي: أَنَا قَـادِرٌ عَلَـى ذٰلِـك إِذَا أَرَدْتُ، فَلَـمْ يَـزَلْ يَتَمَادَى بي حَتَّى اسْتَمَرَّ بالنَّاس الجدُّ، فَأَصْبَحَ رسولُ الله ﷺ غَادِياً وَالمُسْلِمُونَ مَعَهُ، وَلَمْ أَقْضِ مِنْ جِهَازِي شَيْئاً، ثُمَّ غَدَوْتُ فَرَجَعْتُ وَلَمْ أَقْضِ شَيْئاً فَلَمْ يَزَلْ

పూర్తిగా విడమరచి చెప్పారు. ప్రయాణ దిశను కూడా సూచించారు.

దైవప్రవక్త (సల్లం) వెంట ముస్లింలు చాలా పెద్ద సంఖ్యలోనే వున్నారు. ముస్లిం యోధుల పేర్లన్నీ ఏదైనా పుస్తకంలో (అంటే రిజిష్టరులో) నమోదు చేయడానికి వీలులేకుండా ఉంది. అందుచేత యుద్ధానికి పోకుండా ఎగవేయాలనుకున్నవాడు తనను గురించి అల్లాహ్ వహీ ద్వారా ప్రవక్తకు తెలియపరిస్తే తప్ప మరెవరూ తెలుసు కోలేరని భావించేవాడు. దైవప్రవక్త (సల్లం) ఈ యుద్ధ నిర్ణయం తీసుకునే టప్పటికి (తోటలలో) కాయలు పండి కోతకొచ్చాయి. చెట్ల నీడలు చల్లగా తయారయ్యాయి. నా మనసు కూడా ఆ (పండ్లు, నీడల) వైపే మొగ్గు చూపింది. అయితే దైవప్రవక్త (సల్లం) మరియు ముస్లింలు యుద్ధ సన్నాహాలు పూర్తిచేసుకున్నారు. నేను కూడా ఆయనతో పాటు యుద్ధసన్నాహాలు చేసుకుందామని ఉదయం బయలు దేరేవాణ్ణి. కాని ఎలాంటి నిర్ణయం తీసుకోకుండానే వెనుతిరిగి వెళ్ళిపోయే వాడిని. నా దగ్గర అన్ని వసతులూ ఉన్నాయి. కనుక సన్నాహాలు పూర్తి చేసుకోవడానికి నాకెంతో సమయం పట్టదని భావించేవాణ్ణి. నేను అదే స్థితిలో ఉండగా ప్రజలు మాత్రం యుద్ధ

يَتَمَادَى بِي حَتَّى أَسْرَعُوا وَتَفَارَطَ الغَزْوُ، فَهَمَمْتُ أَنْ أَرْتَحِلَ فَأُدْرِكَهُمْ، فَيَا لَيْتَنِي فَعَلْتُ، ثُمَّ لَمْ يُقَدَّرْ ذٰلك لِي، فَطَفِقْتُ إِذَا خَرَجْتُ فِي النَّاسِ بَعْدَ خُرُوجِ رسولِ الله ﷺ يَحْزُنُنِي أَنِّي لا أَرَى لِي أُسْوَةً، إلا رَجُلاً مَغْمُوصاً عَلَيْهِ فِي النِّفَاقِ، أو رَجُلاً مِمَّنْ عَذَرَ اللهُ تعالى مِنَ الضُّعَفَاءِ، وَلَمْ يَذْكُرْنِي رسولُ الله ﷺ حَتَّى بَلَغَ تَبوكَ، فَقَالَ وَهُوَ جَالِسٌ فِي القَوم بِتَبُوكَ: «مَا فَعَلَ كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ؟» فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي سَلِمَةَ: يَا رسولَ الله حَبَسَهُ بُرْدَاهُ، وَالنَّظَرُ فِي عِطْفَيْهِ. فَقَالَ لَهُ

సన్నాహాలు చేసుకోవడంలో నిమగ్నులై ఉన్నారు. ఒక రోజు ఉదయం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఆయన వెంట ముస్లింలు కూడా యుద్ధానికి బయలుదేరారు. అప్పటికీ నేను యుద్ధసన్నాహాల విషయమై ఎలాంటి నిర్ణయమూ తీసుకోలేకపోయాను. సన్నాహాలు చేసుకుందామని ఉదయం బయలుదేరాను. కాని సాయంత్రం తిరిగి వెళ్ళిపోయాను. ఎటూ తేల్చుకోలేకపోయాను. తరువాత కూడా నా పరిస్థితి అలాగే ఉండిపోయింది. అదే సమయంలో అటు ముస్లిం యోధులు సమధికోత్సాహంతో ముందుకు సాగిపోతున్నారు. యుద్ధ తంత్రం కూడా చాలా పకడ్బందీగా సాగింది. నేను అప్పుడు కూడా బయలుదేరి వారిని కలుసుకుందామని భావించాను. కనీసం అప్పుడైనా బయలుదేరి వుంటే బాగుండు. కాని నాకా అదృష్టం లేకపోయింది.

దైవప్రవక్త (సల్లం) వెళ్ళిపోయిన తరువాత బయట తిరిగి చూస్తే (మదీనాలో) ఛీత్కరించబడిన కపట విశ్వాసులు, అల్లాహ్ కారణగ్రస్తులుగా ఖరారు చేసిన బలహీనులు తప్ప నాలాంటి స్థితిమంతులెవరూ నాకు కనిపించలేదు. దాంతో నాకు దుఃఖం ముంచుకొచ్చేది. అటు దైవప్రవక్త (సల్లం) కూడా తబూక్ చేరుకునే వరకూ

నన్ను గుర్తుచేయలేదు. తబూక్ చేరుకున్న తరువాత సహచరుల మధ్య కూర్చొని ఉన్నప్పుడు నన్ను గుర్తుచేసుకొని "కాబ్ బిన్ మాలిక్ ఏడి? (అతను యుద్ధానికి రాలేదా)?" అనడిగారు. వెంటనే బనూ సల్మా తెగకు చెందిన ఒక వ్యక్తి లేచి, "అతణ్ణి అతని రెండు దుప్పట్లు మరియు తన రెండు బాహువుల్ని చూసుకొని మురిసిపోవడాలు రాకుండా చేశాయి. (అంటే అతని సిరిసంపదలు మరియు దేహదారుఢ్యం అతణ్ణి ఆపివుంచాయని అర్థం). ఈ మాట విని హజ్రత్ ముఆజ్ బిన్ జబల్ (రజి) అతని మాటను ఖండిస్తూ "నువ్వు పొరబడుతున్నావు. దైవం సాక్షిగా చెబుతున్నాను. దైవప్రవక్తా! మేము కాబ్ బిన్ మాలిక్‌లో మంచితనం తప్ప మరేమీ చూడలేదు" అని అన్నారు. ఈ మాటలు విని దైవప్రవక్త (సల్లం) మౌనం వహించారు.

అంతలోనే ఆయన తెల్లని దుస్తులు ధరించిన ఓ మనిషి ఎడారిగుండా తమ వైపు వస్తున్నట్లు గమనించారు. (దగ్గరికొచ్చిన తర్వాత) అతనితో "నువ్వు అబూ ఖైసమావు కదూ!" అన్నారు. నిజంగానే ఆయన అబూ ఖైసమా అన్సారీయేనని తేలింది. (ఈయన ఎవరో కాదు) ఒకసారి ఈయన ఒక 'సా' ఖర్జూర పండ్లు దానం చేసినందుకు (కొద్దిపాటి

مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ رضي الله عنه: بِئْسَ مَا قُلْتَ! وَاللهِ يَا رسولَ الله ما عَلِمْنَا عَلَيْهِ إلا خَيْراً، فَسَكَتَ رسولُ الله ﷺ. فَبَيْنَا هو عَلَى ذٰلِكَ رَأَى رَجُلاً مُبْيِضاً يَزُولُ بِهِ السَّرَابُ، فَقَالَ رسولُ الله ﷺ: «كُنْ أَبَا خَيْثَمَةَ»، فَإِذَا هُوَ أَبُو خَيْثَمَةَ الأَنْصَارِيُّ وَهُوَ الذي تَصَدَّقَ بِصَاعِ التَّمْرِ حِيْنَ لَمَزَهُ المُنَافِقُونَ، قَالَ كَعْبٌ: فَلَمَّا بَلَغَنِي أَنَّ رسولَ الله ﷺ قَدْ تَوَجَّهَ قَافِلاً من تَبُوكَ حَضَرَنِي بَثِّي، فَطَفِقْتُ أَتَذَكَّرُ الكَذِبَ وَأَقُولُ: بِمَ أَخْرُجُ مِنْ سَخَطِهِ غَداً، وَأَسْتَعِينُ عَلَى ذٰلِكَ بِكُلِّ ذِي رَأْيٍ مِنْ أَهْلِي، فَلَمَّا قِيلَ: إِنَّ رسولَ الله ﷺ قَدْ أَظَلَّ قَادِماً زَاحَ عَنِّي البَاطِلُ حَتَّى عَرَفْتُ أَنِّي لَمْ أَنْجُ مِنْهُ بِشَيْءٍ أَبَداً، فَأَجْمَعْتُ صِدْقَهُ، وَأَصْبَحَ رسولُ الله ﷺ قَادِماً، وَكَانَ إذا قَدِمَ مِن سَفَرٍ بَدَأَ بِالمَسْجِدِ فَرَكَعَ فِيهِ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ جَلَسَ لِلنَّاسِ، فَلَمَّا فَعَلَ ذٰلِكَ جَاءَهُ المُخَلَّفُونَ يَعْتَذِرُونَ إِلَيْهِ وَيَحْلِفُونَ لَهُ، وكَانُوا بِضْعاً وَثَمَانِينَ رَجُلاً فَقَبِلَ مِنْهُمْ عَلانِيَتَهُمْ وَبَايَعَهُمْ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمْ وَوَكَلَ سَرَائِرَهُمْ إلى اللهِ تعالى حَتَّى جِئْتُ.

فَلَمَّا سَلَّمْتُ تَبَسَّمَ تَبَسُّمَ المُغْضَبِ ثُمَّ قَالَ: تَعَالَ، فَجِئْتُ أَمْشِي حَتَّى جَلَسْتُ بَيْنَ يَدَيْهِ، فَقَالَ لِي: ما خَلَّفَكَ؟ أَلَمْ تَكُنْ قَدِ ابْتَعْتَ ظَهْرَكَ! قَالَ: قُلْتُ: يَا رسولَ الله إنِّي واللهِ لَو جَلَسْتُ عِنْدَ غَيْرِكَ من أَهْلِ الدُّنْيَا لَرَأَيْتُ أنِّي سَأَخْرُجُ مِنْ سَخَطِهِ بعُذْرٍ؛ لَقَدْ أُعْطِيتُ جَدَلًا، وَلٰكِنِّي وَاللهِ لَقَدْ عَلِمْتُ لَئِنْ حَدَّثْتُكَ اليومَ حَدِيثَ كَذِبٍ تَرْضَى به عَنِّي لَيُوشِكَنَّ اللهُ [أن] يُسْخِطَكَ عَلَيَّ، وَإِنْ حَدَّثْتُكَ حَدِيثَ صِدْقٍ تَجِدُ عَلَيَّ فِيهِ إنِّي لأَرْجُو فِيهِ عُقْبَى اللهِ عَزَّ

ఖర్జూరాలు దానం చేశారని) కపటులు ఈయన్ని గేలిచేశారు.

హజ్రత్ కాబ్ (రజి) అంటున్నారు : దైవప్రవక్త (సల్లం) తబూక్ నుండి తిరుగు ప్రయాణమయ్యారని తెలుసుకున్నప్పుడు నన్ను తీవ్ర దుఃఖం అలుముకుంది. కుంటిసాకులు చెబుదామని ప్రయత్నించసాగాను. దైవప్రవక్త (సల్లం) ఆగ్రహం నుండి తప్పించుకునే మార్గమేదని మనసులో అన్వేషణ మొదలయ్యింది. ఈ విషయమై నా కుటుంబంలోని బుద్ధిమంతుల్నందరినీ సంప్రదించసాగాను. దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇంకొంచెం సేపట్లో రానున్నారని తెలుసుకున్న తరువాత నా మనసులోని కల్లబొల్లి ఆలోచనలన్నీ పటాపంచలైపోయాయి. అబద్ధాలు చెప్పి తప్పించుకోలేనని నాకర్థమయి పోయింది. ఏమయినాసరే ఉన్నదున్నట్లు నిజం చెప్పాలని గట్టిగా నిర్ణయించుకున్నాను.

దైవప్రవక్త (సల్లం) తెల్లవారుజామున (మదీనాకు) తిరిగి వచ్చేశారు. ప్రయాణం నుండి తిరిగొచ్చిన తరువాత ముందుగా మస్జిద్‌కు వెళ్ళి రెండు రకాతుల నమాజు చేయటం ఆయన అలవాటు. ఆ తరువాత ఆయన ప్రజలను కలుసుకుంటారు. ఆనవాయితీ ప్రకారం ఆయన ఈసారి కూడా ప్రయాణం నుండి

وَجَلَّ، واللهِ مَا كَانَ لِي مِنْ عُذْرٍ، وَاللهِ مَا كُنْتُ قَطُّ أَقْوَى وَلا أَيْسَرَ مِنِّي حِينَ تَخَلَّفْتُ عَنْكَ. قَالَ: فَقَالَ رسولُ الله ﷺ: «أَمَّا هٰذَا فَقَدْ صَدَقَ، فَقُمْ حَتَّى يَقْضِيَ اللهُ فِيكَ»، وَسَارَ رِجَالٌ مِنْ بَنِي سَلِمَةَ فَاتَّبَعُونِي، فَقَالُوا لِي: واللهِ مَا عَلِمْنَاكَ

తిరిగొచ్చిన తరువాత అలాగే చేశారు. (యుద్ధానికి వెళ్లకుండా ఉండిపోయిన) కపటులు ఆయన దగ్గరికి వచ్చి కుంటిసాకులు చెప్పడం, ఒట్లువేయడం చేస్తున్నారు. ఈ విధంగా అబద్ధపు సాకులు చెప్పినవారు ఎనభైమందికి పైగానే ఉన్నారు. వారు చెప్పిన సాకుల్ని దైవప్రవక్త (సల్లం) అంగీకరించారు. వారిచేత ప్రమాణాలు చేయించుకొని వారి మన్నింపు కోసం వేడుకున్నారు. వారి అంతరంగాల స్థితిని అల్లాహ్‌కు వదలి వేశారు.

నేను కూడా దైవప్రవక్త (సల్లం) సన్నిధికి హాజరయ్యాను. నేనాయనకు సలాం చేయగానే ఆయన చిరునవ్వు చిందించారు. ఆ నవ్వులో కించిత్ అయిష్టత తొంగిచూసింది. ఆయన దగ్గరికి రమ్మన్నారు. నేను ఇంకాస్త ముందుకు వెళ్ళి ఆయనకెదురుగా కూర్చున్నాను. ఆయన నన్ను "చెప్పు, నువ్వు యుద్ధానికి ఎందుకు రాలేదు? వాహనం కొనుక్కో లేదా?" అనడిగారు. దానికి నేను ఇలా జవాబు చెప్పాను: "ఓ దైవప్రవక్తా! నేను దైవం సాక్షిగా చెబుతున్నాను. మీ బదులు నేను ఇంకెవరి ముందైనా కూర్చొని ఉంటే నిస్సంకోచంగా ఏదో ఒక సాకు చెప్పి అతని ఆగ్రహం నుండి తప్పించుకునేవాణ్ణి. నాకు వాక్చాతుర్యం బాగానే ఉంది. కాని దేవుని తోడు! ఈ

రోజు నేను మీ ముందు అబద్ధం చెప్పి మీ ఆగ్రహం నుంచి తప్పించుకున్నా త్వరలోనే అల్లాహ్ మీకు వాస్తవం తెలియజేస్తాడు. అప్పుడైనా మీరు నా మీద కోప్పడతారు. దానికి బదులు నేను నిజం చెబితే (ప్రస్తుతానికి) మీరు నన్ను కోపగించుకున్నప్పటికీ దీని ద్వారానే అల్లాహ్ నాకు మేలు చేస్తాడని ఆశిస్తు న్నాను. దైవం సాక్షిగా నిజం చెబుతు న్నాను - నాకెలాంటి ఆటంకాలూ లేవు. పైగా నేను (యుద్ధానికి పోకుండా వెనక ఉండిపోయిన రోజుల్లో) ఆరోగ్యపరంగా, సిరిసంపదలపరంగా ఇదివరకెన్నడూ లేనంత దృఢంగా, సుఖంగా ఉన్నాను."

నా సంజాయిషీ విని దైవప్రవక్త (సల్లం) "ఇతను నిజం చెబుతున్నాడు" అన్నారు. తరువాత నావైపు తిరిగి "సరే వెళ్ళు. నీ విషయంలో అల్లాహ్ ఏదో ఒక నిర్ణయం అవతరింపజేసేంతవరకూ వేచి ఉండు" అని అన్నారు. (నేను అక్కడినుండి లేచి వెళ్తుండగా) బనూ సల్మా తెగకు చెందిన వారు కొందరు నా వెనకాలే వచ్చి, "దైవం సాక్షిగా చెబుతున్నాము. నువ్వు ఇంత వరకూ ఏ పాపమూ చేసినట్లు మేము చూడలేదు. యుద్ధానికి వెళ్ళకుండా ఉండిపోయిన ఇతర మనుషుల్లాగే నువ్వు కూడా ఏదో ఒక సాకు చెప్పక పోయావా! నువ్వు చేసిన ఈ తప్పుకి దైవప్రవక్త (సల్లం) చేసే మన్నింపు ప్రార్థన

أَذْنَبْتَ ذَنْباً قَبْلَ هٰذَا، لَقَدْ عَجَزْتَ فِي أَنْ لا تَكُونَ اعْتَذَرتَ إلى رسولِ الله ﷺ بِمَا اعْتَذَرَ إِلَيْهِ الْمُخَلَّفُونَ فَقَدْ كان كَافِيَكَ ذَنْبَكَ اسْتِغْفَارُ رسولِ الله ﷺ لَكَ. قَالَ: فَوالله مَا زَالُوا يُؤَنِّبُونَنِي حَتَّى أَرَدْتُ أَنْ أَرْجِعَ إلى رسولِ الله ﷺ فَأُكَذِّبَ نَفْسِي، ثُمَّ قُلْتُ لَهُمْ: هَلْ لَقِيَ هٰذا مَعِي مِنْ أَحَدٍ؟ قَالُوا: نَعَمْ لَقِيَهُ مَعَكَ رَجُلانِ قَالا مِثْلَ مَا قُلْتَ، وَقِيلَ لَهُمَا مِثْلُ ما قِيلَ لَكَ، قَالَ: قُلْتُ: مَن هُمَا؟ قَالُوا: مُرَارَةُ بْنُ الرَّبِيعِ العَمْرِيُّ، وَهِلالُ بْنُ أُمَيَّةَ الوَاقِفِيُّ؟ قَالَ: فَذَكَرُوا لِي رَجُلَيْنِ صَالِحَيْنِ قَدْ شَهِدَا بَدْراً فِيهِمَا أُسْوَةٌ. قالَ: فَمَضَيْتُ حِينَ ذَكَرُوهُمَا لِي. وَنَهَى رسولُ الله ﷺ عَنْ كَلامِنَا أَيُّهَا الثَّلاثَةُ مِنْ بينِ مَنْ تَخَلَّفَ عَنْهُ، قَالَ: فَاجْتَنَبَنَا النَّاسُ - أَو قالَ: تَغَيَّرُوا لَنَا - حَتَّى تَنَكَّرَتْ لِي فِي نَفْسِي الأَرْضُ،

فَمَا هِيَ بِالأَرْضِ الَّتِي أَعْرِفُ، فَلَبِثْنَا على ذلكَ خَمْسِينَ لَيْلَةً. فَأَمَّا صَاحِبَايَ فَاسْتَكَانَا وَقَعَدَا فِي بُيُوتِهِمَا يَبْكِيَانِ، وَأَمَّا أَنَا فَكُنْتُ أَشَبَّ القَوْمِ وَأَجْلَدَهُمْ، فَكُنْتُ أَخْرُجُ فَأَشْهَدُ الصَّلاَةَ مَعَ المُسْلِمِينَ، وَأَطُوفُ فِي الأَسْوَاقِ وَلا يُكَلِّمُنِي أَحَدٌ،

సరిపోయేది కదా!" అని సలహా యిచ్చారు.

"దైవం సాక్షి! నేను నిజం చెప్పినందుకు వారు నన్ను ఎంతగానో నిందించడం, మందలించడం చేశారు. వారి నిందలు భరించలేక నేనొక సందర్భంలో - మళ్ళీ దైవప్రవక్త (సల్లం) సన్నిధికి వెళ్ళి ఇంతకు ముందు నేను ఒప్పుకున్నది అబద్ధమని చెప్పి, ఏదైనా సాకు చూపెడదామని కూడా - మనసులో అనుకున్నాను. తరువాత నేను వారితో "ఇలాంటి పరిస్థితి నాతోపాటు ఇంకెవరికైనా ఎదురయిందా" అని అడిగాను. దానికి వారు "అవును. ఇంకా ఇద్దరున్నారు. వారికీ ఇలాంటి సమస్యే ఎదురయింది. వారూ నీ లాగే నిజం చెప్పారు. దైవప్రవక్త (సల్లం) నుంచి నీకు లభించిన సమాధానమే వాళ్ళకీ లభించింది" అని అన్నారు. "ఎవరు వారు?" అని అడిగాను. "ఒకతను మురారా బిన్ రబీ అమ్రి. రెండవతను హిలాల్ బిన్ ఉమయ్యా వాఖిఫీ." వారు ఈ రెండు పేర్లూ నా ముందు ప్రస్తావించారు. వీరిద్దరూ చాలా మంచివాళ్ళే. బద్ర్ యుద్ధంలో కూడా పాల్గొన్నారు. ఈ వ్యవహారంలో వారూ నాతో పాటు వున్నారు (ఇది నాకు కొంత ఊరటను కలిగించింది). ఈ ఇద్దరి పేర్లు విన్న తరువాత నేను నా తొలి అభిప్రాయంపైనే స్థిరంగా ఉండిపోయాను.

وَآتِي رسولَ الله ﷺ فَأُسَلِّمُ عَلَيْهِ، وَهُوَ فِي مَجْلِسِهِ بَعْدَ الصَّلاةِ، فَأَقُولُ في نَفْسِي: هَلْ حَرَّكَ شَفَتَيْهِ بِرَدِّ السَّلامِ أَمْ لا؟ ثُمَّ أُصَلِّي قَرِيباً مِنْهُ وَأُسَارِقُهُ النَّظَرَ، فَإِذَا أَقْبَلْتُ عَلَى صَلاتِي نَظَرَ إِلَيَّ، وَإِذَا التَفَتُّ نَحْوَهُ أَعْرَضَ عَنِّي، حَتَّى إذا طَالَ ذٰلِكَ عَلَيَّ مِنْ جَفْوَةِ المُسْلِمِينَ مَشَيْتُ حَتَّى تَسَوَّرْتُ جِدَارَ حَائِطِ أَبِي قَتَادَةَ وَهُوَ ابْنُ عَمِّي وَأَحَبُّ النَّاسِ إِلَيَّ، فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَوَاللهِ مَا رَدَّ عَلَيَّ السَّلامَ، فَقُلْتُ لَهُ: يَا أَبَا قَتَادَةَ أَنْشُدُكَ باللهِ هَلْ تَعْلَمُنِي أُحِبُّ اللهَ

(ప్రజల నిందలు, మందలింపుల వల్ల నాలో ఏర్పడిన సందిగ్ధావస్థ దూరమయి పోయింది) నేను (వాళ్ళ చెరనుండి విడిపించుకొని) ముందుకు సాగాను.

యుద్ధానికి వెళ్ళకుండా వెనుకుండి పోయిన మా ముగ్గురితో ఎవరూ మాట్లాడకూడదని దైవప్రవక్త (సల్లం) ప్రజలను ఆదేశించారు. (ఆ ఆజ్ఞ తరువాత) జనం మాకు దూరంగా మసలుకోసాగారు (లేక) మా ముగ్గురి విషయంలో వారు చాలా మారిపోయారు (అని కాబ్ అన్నారు). ప్రజల ప్రవర్తన వల్ల నాకు - మనసులో - ఈ లోకమే విచిత్రంగా కనిపించింది. "నేను (నా స్వంత ప్రదేశంలో గాకుండా) మరేదైనా కొత్త ప్రదేశంలో ఉన్నానా?!" అనిపించింది నాకు. యాభైరాత్రులు మేము ఇలాగే గడిపాము.

నా సహచరులిద్దరూ (ఈ పరిస్థితిని) భరించలేక బయటికి రాకుండా ఇంట్లోనే కూర్చొని కన్నీరు మున్నీరుగా విలపించ సాగారు. కాని నేను యువకుడ్ని. వారిద్దరి కన్నా బాగా సత్తువ కలవాడిని. కనుక నేను బయటికి వచ్చి తోటి ముస్లింలతో పాటు నమాజులకు హాజరయ్యేవాణ్ణి. బజారుల్లో తిరిగేవాడిని. కాని ఎవరూ నాతో మాట్లాడేవారు కాదు. నేను దైవప్రవక్త (సల్లం) దగ్గరికి కూడా వెళ్ళేవాడిని. నమాజు ముగిసిన తరువాత

وَرَسُولَهُ ﷺ؟ فَسَكَتَ، فَعُدْتُ فَنَاشَدْتُهُ فَسَكَتَ، فَعُدْتُ فَنَاشَدْتُهُ فَقَالَ: اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. فَفَاضَتْ عَيْنَايَ، وَتَوَلَّيْتُ حَتَّى تَسَوَّرْتُ الجدَارَ. فَبَيْنَا أَنَا أَمْشِي فِي سُوقِ المَدِينَةِ إِذَا نَبَطِيٌّ مِنْ نَبَطِ أَهْلِ الشَّام مِمَّنْ قَدِمَ بالطَّعَامِ يَبِيعُه بِالمَدِينةِ يَقُولُ: مَنْ يَدُلُّ عَلَى كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ؟ فَطَفِقَ النَّاسُ يُشِيرُونَ لَهُ إِلَيَّ حَتَّى جَاءَنِي فَدَفَعَ إِلَيَّ كِتَاباً مِنْ مَلِكِ غَسَّانَ، وَكُنْتُ كَاتِباً. فَقَرَأْتُهُ فَإِذَا فِيهِ: أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّهُ قَدْ بَلَغَنَا أَنَّ صَاحِبَكَ قَدْ جَفَاكَ، وَلَمْ يَجْعَلْكَ اللهُ بِدَارِ هَوَانٍ ولا مَضْيَعَةٍ، فَالْحَقْ بِنَا نُوَاسِكَ فَقُلْتُ حِينَ قَرَأْتُهَا: وَهٰذِهِ أَيْضاً مِنَ البَلاءِ فَتَيَمَّمْتُ بِهَا التَّنُّورَ فَسَجَرْتُهَا، حَتَّى إِذَا

ఆయన సమావేశమై ఉన్నప్పుడు నేనాయనకు సలాం చేసేవాడిని. నా సలాంకు జవాబుగా దైవప్రవక్త గారి శుభప్రదమైన అధరాల్లో కదలిక కన్పిస్తుందేమోనని కుతూహలంతో ఎదురుచూసేవాడిని లేదా ఆయనకు దగ్గరగా నిలబడి నమాజు చేస్తూ క్రీగంటి చూపులతో ఆయన వైపు చూస్తూండే వాడిని. ఆ సమయంలో నేను ఏకాగ్రతతో నమాజు చేస్తున్నప్పుడు ఆయన నా వంక చూడడం, తిరిగి నేను ఆయన వైపు దృష్టి సారించగానే ఆయన తన చూపుల్ని మరల్చుకోవడం గమనించాను.

ఆఖరికి (మా పట్ల) ముస్లింల కఠిన వైఖరి, ఉదాసీనతలు సుదీర్ఘమై పోవడంతో (భరించలేక) ఒకరోజు నేను అబూ ఖతాదా (రజి) తోట ప్రహరీగోడ దూకి లోపలికి వెళ్ళాను. అబూ ఖతాదా (రజి) నా పినతండ్రి కుమారుడు; ప్రజల్లో నాకు అత్యంత ప్రియతముడు కూడాను; నేనాయనకు సలాం చేశాను. దైవం సాక్షిగా చెబుతున్నాను. ఆయన నా సలాంకు బదులు చెప్పలేదు. నేనాయన్ని "అబూ ఖతాదా! నేను దేవునిపై ప్రమాణం చేసి అడుగుతున్నాను. చెప్పు, నేను దైవం మరియు దైవప్రవక్త (సల్లం) పట్ల అభిమానం కల్గి వున్నానన్న సంగతి నీకు తెలియదా?" అనడిగాను. ఆయన

مَضَتْ أَرْبَعُونَ مِنَ الخَمْسِينَ واسْتَلْبَثَ الوَحْيُ إذَا رسُولُ رَسولِ الله ﷺ يأْتِينِي، فَقَالَ: إنَّ رسُولَ الله ﷺ يَأْمُرُكَ أنْ تعتَزِلَ امْرَأَتَكَ، فَقُلْتُ: أُطَلِّقُهَا، أَمْ مَاذَا أَفْعَلُ؟ قَالَ: لا بَلِ اعتَزِلْهَا فَلاَ تَقْرَبَنَّهَا، وَأَرْسَلَ إلى صَاحِبَيَّ بِمِثْلِ ذٰلِكَ. فَقُلْتُ لامْرَأَتِي: الْحَقِي بِأَهْلِكِ فَكُونِي عِنْدَهُمْ حَتَّى يَقْضِيَ اللهُ في هذا الأَمْرِ، فَجَاءَتِ امْرَأَةُ هِلالِ بْنِ أُمَيَّةَ رسولَ الله ﷺ فَقَالَتْ لَهُ: يا رسولَ الله إنَّ هِلالَ بْنَ أُمَيَّةَ شَيْخٌ ضَائِعٌ لَيْسَ لَهُ خَادِمٌ، فَهَلْ تَكْرَهُ أنْ أَخْدُمَهُ؟ قَالَ:

నా ప్రశ్నకు జవాబు చెప్పకుండా మౌనం వహించారు. నేనాయన్ని మళ్ళీ అదే ప్రశ్న ఒట్టేసి మరీ అడిగాను. అప్పటికీ ఆయన మౌనం వీడలేదు. మూడోసారి అదే ప్రశ్న ప్రమాణం చేసి అడిగాను. అప్పుడు ఆయన "దేవునికి, ఆయన ప్రవక్తకే బాగా తెలుసు" అని (మాట్లాడటం యిష్టం లేనట్టు) జవాబు చెప్పారు. ఆ మాట విని నా కళ్ళల్లో నీళ్లు ఉబికి వచ్చాయి. చేసేది లేక నేను తిరిగి గోడదూకి బయటికి వచ్చేశాను.

ఓ రోజు నేను మదీనాలో ఓ వీధిగుండా వెళ్తుంటే సిరియా నుండి ధాన్యం అమ్ము కోవడానికొచ్చిన రైతుల్లోని ఒకతను "కాబ్ బిన్ మాలిక్ ఎవరో నాక్కాస్త చూపెట్టగలరా!" అని జనాన్ని అడగడం నేను చూశాను. జనం నావైపు చూపించారు. అతను నా దగ్గరికి వచ్చి గస్సాన్ రాజు పంపిన ఉత్తరమొకటి నా చేతి కందించాడు. నేను చదవటం రాయటం తెలిసిన వ్యక్తిని. కనుక ఆ ఉత్తరం తీసి చదివాను. అందులో ఈ విధంగా రాసి ఉంది -

ముఖ్యముగా వ్రాయునదేమనగా - మీ సహచరుడు (ప్రవక్త) మిమ్మల్ని చాలా వేధించినట్లు మాకు సమాచారమందింది. మీరిలా పరాభవం పాలయ్యే చోటులో ఉండి, నాశనమైపోవడానికి దేవుడు మిమ్మల్ని పుట్టించలేదు. మేము

«لا، ولٰكِنْ لا يَقْرَبَنَّكِ» فقَالَتْ: إنَّهُ واللهِ ما بهِ مِنْ حَرَكَةٍ إلى شَيءٍ، وواللهِ مَا زَالَ يَبْكِي مُنْذُ كَانَ من أَمْرِهِ مَا كَانَ إلى يَومِهِ هٰذَا. فقَالَ لِي بَعْضُ أَهْلِي: لَو اسْتَأْذَنْتَ رسولَ الله ﷺ في امْرَأَتِكَ، فقَدْ أَذِنَ لامْرَأَةِ هِلالِ بْنِ أُمَيَّةَ أَنْ تَخْدُمَهُ؟ فَقُلْتُ: لا أَسْتَأْذِنُ فِيهَا رسولَ الله ﷺ، وَمَا يُدْرِينِي مَاذَا يقولُ رسولُ الله ﷺ إذَا اسْتَأْذَنْتُهُ وَأَنَا رَجُلٌ شَابٌّ! فَلَبِثْتُ بِذلكَ عَشْرَ لَيَالٍ، فَكَمُلَ لَنَا خَمْسُونَ لَيْلَةً مِنْ حِينَ نُهِيَ عَنْ كَلامِنَا.

మిమ్మల్ని ఆహ్వానిస్తున్నాము. మీరు మా వద్దకు రండి, మేము మిమ్మల్ని తగు రీతిలో సత్కరిస్తాం."

ఆ ఉత్తరం చదివిన తరువాత నేను "ఇదీ ఓ పరీక్షే" అన్నాను. వెంటనే దాన్ని పొయ్యిలో పెట్టి తగులపెట్టేశాను. యాభైరోజుల్లో నలభై రోజులు గడిచిన తరువాత కూడా (మా విషయంలో) దైవవాణి అవతరించలేదు. అంతలోనే దైవప్రవక్త (సల్లం) దగ్గర్నుంచి ఒక వార్తాహరుడు నా వద్దకు రావడాన్ని నేను గమనించాను. అతను నా దగ్గరికి వచ్చి "నీవు నీ భార్యకు దూరంగా ఉండాలని దైవప్రవక్త (సల్లం) ఆదేశించారు" అన్నాడు. "ఏమిటీ, నానామెకు విడాకులివ్వాలా?" అని అతన్నడిగాను. "విడాకులివ్వనసరం లేదు. నువ్వు ఆమెకు దూరంగా ఉండు. ఆమె దగ్గరికి పోమాకు" అని చెప్పాడతను. నా సహచరులిద్దరికీ దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలాంటి ఆజ్ఞే జారీ చేశారు. నేను నా ఆవిడతో, "నువ్వు నీ పుట్టింటికి వెళ్ళు, నా విషయంలో అల్లాహ్ ఏదైనా తీర్పు అవతరింపజేసేంత వరకూ అక్కడే ఉండు" అని అన్నాను.

అయితే (నా సహచరులిద్దరిలో) హిలాల్ బిన్ ఉమయ్యా (రజి) భార్య మాత్రం దైవప్రవక్త (సల్లం) వద్దకు వెళ్ళి "దైవప్రవక్తా! హిలాల్ బిన్ ఉమయ్యా

పండు ముసలివాడయ్యారు. ఆయనకు సేవకులు కూడా ఎవరూ లేరు. నేనాయనకు సేవచేస్తే మీరు అప్రసన్నులు కారుకదా!?" అని విన్నవించుకుంది. దానికి దైవప్రవక్త (సల్లం) "అది కాదు. అతను నీతో కలవకూడదని (సంభోగించ కూడదని) మాత్రమే చెబుతున్నాను" అన్నారు. ఆ మాటకు ఆయన భార్య "దైవసాక్షి! కదలడానిక్కూడా ఆయనలో సత్తువ లేదు. అంతేకాదు, దైవసాక్షిగా చెబుతున్నాను. ఈ సంఘటన జరిగి నప్పట్నుంచీ ఆయన సమయమంతా ఏడుపు పెడబొబ్బల్లోనే గడచిపోతోంది" అని అంది.

ఈ విషయం తెలుసుకొని మా ఇంటి వారలు కొందరు "దైవప్రవక్త (సల్లం) హిలాల్‌కు ఆయన భార్య సేవ చేయ డానికి అనుమతినిచ్చారు కదా! అలాగే నువ్వు కూడా ఆయన దగ్గరికి వెళ్ళి నీ భార్య విషయంలో అనుమతి తీసు కుంటే బాగుంటుంది" అని సలహా ఇచ్చారు. కాని (అందుకు నా మనసంగీక రించక) "దైవసాక్షి! ఎట్టి పరిస్థితిల్లోనూ నేను దైవప్రవక్త (సల్లం)ను అనుమతి కోరను. నేను యువకుడ్ని. (హిలాల్ మాదిరిగా ముసలివాణ్ణి కాను) అనుమతి అడిగితే ఆయనేం సమాధానం చెబుతారో ఏమో!" అని అన్నాను.

ثُمَّ صَلَّيْتُ صَلاةَ الفَجْرِ صَبَاحَ خَمْسِينَ لَيْلَةً عَلَى ظَهْرِ بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِنَا، فَبَيْنَا أَنَا جَالِسٌ عَلَى الحَالِ الَّتِي ذَكَرَ اللهُ تَعَالَى مِنَّا، قَدْ ضَاقَتْ عَلَيَّ نَفْسِي وَضَاقَتْ عَلَيَّ الأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ، سَمِعْتُ صَوْتَ صَارِخٍ أَوْفَى عَلَى سَلْعٍ يَقُولُ بِأَعْلَى صَوْتِهِ: يَا كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ أَبْشِر، فَخَرَرْتُ سَاجِداً، وَعَرَفْتُ أَنَّهُ قَدْ جَاءَ فَرَجٌ. فَآذَنَ رسولُ الله ﷺ النَّاسَ بِتَوبَةِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيْنَا حِينَ صَلَّى صَلاةَ الفَجْرِ فَذَهَبَ قِبَلَ صَاحِبَيَّ مُبَشِّرُونَ، وَرَكَضَ رَجُلٌ إِلَيَّ فَرَساً

وَسَعَى سَاعٍ مِنْ أَسْلَمَ قِبَلِي وَأَوْفَى عَلَى الْجَبَلِ، وَكَانَ الصَّوتُ أَسْرَعَ مِنَ الفَرَسِ، فَلَمَّا جَاءَنِي الذي سَمِعْتُ صَوتَهُ يُبَشِّرُنِي نَزَعْتُ لَهُ ثَوْبَيَّ فَكَسَوتُهُمَا إِيَّاهُ بِبِشَارَتِهِ، وَاللهِ مَا أَمْلِكُ غَيْرَهُمَا يَومَئِذٍ، وَاسْتَعَرْتُ ثَوبَيْنِ فَلَبِسْتُهُمَا وانْطَلَقْتُ أَتَأَمَّمُ رسولَ الله ﷺ يَتَلَقَّانِي النَّاسُ فَوجاً فَوجاً يُهَنِّئُونَنِي بالتَّوبَة وَيَقُولُونَ لِي: لِتَهْنِكَ تَوبَةُ اللهِ عليْكَ، حَتَّى دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ فإذا رسولُ الله ﷺ جَالِسٌ حَولَهُ النَّاسُ، فَقَامَ

అలాగే మరో పది రాత్రులు గడిచి పోయాయి. మాతో మాట్లాడవద్దని దైవప్రవక్త (సల్లం) ప్రజల్ని ఆదేశించి పూర్తిగా యాభై రాత్రులు గడిచి పోయాయి. యాభయవ రోజు ఉదయం నేను నా ఇండ్లలోని ఒకానొక ఇంటి పైకప్పుపైనే నమాజు చేసుకొని కూర్చు న్నాను. అప్పుడు నా పరిస్థితి అల్లాహ్ (దివ్యఖుర్‌ఆన్‌లో) ప్రస్తావించినట్లు, నా హృదయం నిర్వేదంతో నిండిపోయి ఉంది. భూమి అంత విశాలంగా ఉన్న ప్పటికీ అది నా పాలిట కుంచించుకు పోయినట్లుగా తయారయ్యింది. అంతలో సలా కొండపై ఎక్కి ఎవరో బిగ్గరగా అరుస్తున్నట్లు నాకు వినిపిం చింది. "ఓ కాబ్ బిన్ మాలిక్! ఇక సంతో షించు" అన్న కేకలు వినిపించాయి. నేను వెంటనే (సంతోషం పట్టలేక అప్రయత్నంగానే) సాష్టాంగపడ్డాను. అల్లాహ్ తరఫునుండి (గడ్డురోజులు తొలగిపోయి) విశాలత (మన్నింపు) అవతరించిందని అర్థం చేసుకున్నాను.

దైవప్రవక్త (సల్లం) ఫజ్ర్ నమాజు చేసిన తరువాత అల్లాహ్ మా (ముగ్గురి) పశ్చాత్తాపాన్ని అంగీకరించాడని ప్రజల సమక్షంలో ప్రకటించారు. ఈ ప్రకటన వినగానే ప్రజలు మాకు శుభాకాంక్షలు తెలియజేయడానికి రావడం మొదలె ట్టారు. నా సహచరులిద్దరి వద్దకు కూడా

طَلْحَةُ بْنُ عُبَيْدِ الله رضي الله عنه يُهَرْوِلُ حَتَّى صَافَحَنِي وَهَنَّأَنِي، وَاللهِ مَا قَامَ رَجُلٌ مِنَ المُهَاجِرِينَ غَيْرُهُ، فَكَانَ كَعْبٌ لا يَنْسَاهَا لِطَلْحَةَ. قَالَ كَعْبٌ: فَلَمَّا سَلَّمْتُ عَلَى رسولِ الله ﷺ قَالَ وَهُوَ يَبْرُقُ وَجْهُهُ مِنَ السُّرورِ: أَبْشِرْ بِخَيْرِ يَوم مَرَّ عَلَيْكَ مُذْ وَلَدَتْكَ أُمُّكَ، فَقُلْتُ: أَمِنْ عِنْدِكَ يا رسولَ الله أَمْ مِنْ عِنْدِ اللهِ؟ قَالَ: لا بَلْ مِنْ عِنْدِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَكَانَ رسولُ الله ﷺ إذَا سُرَّ اسْتَنَارَ وَجْهُهُ حَتَّى كَأَنَّ وَجْهَهُ قِطْعَةُ قَمَرٍ، وَكُنَّا نَعْرِفُ ذلكَ

శుభవార్తను అందజేసేవారు వెళ్ళారు. ఒకతను గుర్రాన్ని పరుగెత్తిస్తూ నా వైపు రాసాగాడు. అస్లం తెగకు చెందిన మరొక వ్యక్తి నా వైపు వస్తూ తొందరతొందరగా కొండెక్కాడు. అతని కంఠస్వరం గుర్రం పరుగుకన్నా వేగంగా ఉంది. ఆ వ్యక్తి నా దగ్గరికి వచ్చి (అందరి కన్నా ముందు) నాకు శుభవార్త వినిపించాడు. శుభవార్త పలుకులు విన్నంతనే నేను (బహుమతిగా) నా ఒంటిమీది బట్టలు తీసి అతనికి తొడిగించాను. దైవసాక్షి! ఆ రోజు నా దగ్గర ఆ బట్టలు తప్ప మరే ఆస్తి లేదు. అందువల్ల నేను మరో జత బట్టలు (ఇతరుల నుండి) వాడుక నిమిత్తం తీసుకొని తొడుక్కున్నాను. ఆ తరువాత నేను దైవప్రవక్తను కలవాలని బయలుదేరాను. (దారిలో) జనం తండోపతండాలుగా వచ్చి పశ్చాత్తాప స్వీకరణపై నాకు శుభాకాంక్షలు తెలియజేయసాగారు. "శుభం నీకు. అల్లాహ్ నీ పశ్చాత్తాపాన్ని అంగీకరిం చాడు" అని చెబుతూ పోయారు.

నేను మస్జిదె నబవీలోకి ప్రవేశించాను. అక్కడ దైవప్రవక్త (సల్లం) ప్రజల మధ్య ఆసీనులై ఉన్నారు. నన్ను చూడగానే తల్హా బిన్ ఉబైదుల్లాహ్ (రజి) ఒక్క సారిగా నామీదకు గెంతి కరచాలనం చేస్తూ నాకు శుభాకాంక్షలు తెలియజేశారు. దైవసాక్షి! ముహాజిర్లలో తల్హా

مِنْـهُ، فَلَمَّـا جَلَسْـتُ بَيْـنَ يَدَيْـهِ قُلْـتُ: يا رسولَ الله إنَّ مِنْ تَوبَتِي أنْ أَنْخَلِعَ مِنْ مَالِي صَدَقَةً إلى اللهِ وإلى رسولِهِ. فَقَالَ رسولُ الله ﷺ: أَمْسِكْ عَلَيْكَ بَعْضَ مَالِكَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ، فَقُلْتُ: إِنِّي أُمْسِكُ سَهْمِي الذي بِخَيْبَرَ. وَقُلْتُ: يا رسولَ الله إنَّ اللهَ تَعَالَى إِنَّمَا أَنْجَانِي بالصِّدْقِ، وإِنَّ مِنْ تَوْبَتِي أَنْ لا أُحَدِّثَ إِلَّا صِدْقاً مَا بَقِيتُ،

(రజి) తప్ప ఇంకెవరూ ఆ విధంగా లేచి నిలబడలేదు. తల్హా (రజి) గారి ఈ ప్రవర్తనను కాబ్ ఎన్నటికీ మరచిపోలేదు.

హజ్రత్ కాబ్ (రజి) ఇంకా ఇలా అంటున్నారు : నేను దైవప్రవక్త (సల్లం) దగ్గరికి వెళ్ళి సలాం చేశాను. శుభప్రదమైన ఆయన ముఖారవిందం ఆనందంతో వెలిగిపోతోంది. "ఈ రోజు నీకు శుభప్రదం అవుగాక! నీ తల్లి నీకు జన్మనిచ్చినప్పటి నుండి, నీ జీవితంలో, ఈ రోజు నీకోసం ఎంతో శ్రేష్ఠమైన రోజు" అని అన్నారాయన సంతోషం వెలిబుచ్చుతూ. అందుకు నేను "దైవప్రవక్తా! ఈ శుభవార్త మీ తరపునుండా లేక దేవుని తరపునుండా?" అనడిగాను. ఆ మాటకు ఆయన "లేదు, లేదు. ఈ శుభవార్త అల్లాహ్ తరపునుండి వచ్చిందే" అని అన్నారు. దైవప్రవక్త (సల్లం) సంతోషంగా వున్నప్పుడు ఆయన ముఖారవిందం చంద్రబింబంలా ప్రకాశమంతమైపోతుంది. దాన్నిబట్టి మేము ఆయన చాలా సంతోషంగా ఉన్నారని పసిగట్టేవాళ్ళము.

నేను ఆయన ముందు కూర్చొని "దైవప్రవక్తా! నా పశ్చాత్తాపం అంగీకరించబడినందుకు కృతజ్ఞతగా నేను నా ధనాన్నంతటినీ అల్లాహ్ మరియు ఆయన ప్రవక్త మార్గంలో దానం చేయాలనుకుంటున్నాను" అని అన్నాను. అది

فَوَاللهِ مَا عَلِمْتُ أَحَداً مِنَ الْمُسْلِمِينَ أَبْلاهُ الله تعالى، في صِدْقِ الْحَدِيثِ مُنْذُ ذَكَرْتُ ذٰلِكَ لِرَسُولِ الله ﷺ أَحْسَنَ مِمَّا أَبْلانِي الله تعالى، وَاللهِ مَا تَعَمَّدْتُ كِذْبَةً منذ قلتُ ذلك لرسولِ الله ﷺ إِلَى يَوْمِي هٰذا، وإِنِّي لأَرْجُو أَنْ يَحْفَظَنِي اللهُ تعالى فِيمَا بَقِيَ، قال: فأنْزَلَ الله تعالى: ﴿لَقَد تَّابَ ٱللَّهُ عَلَى ٱلنَّبِيِّ وَٱلْمُهَٰجِرِينَ وَٱلْأَنصَارِ ٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُ فِى سَاعَةِ ٱلْعُسْرَةِ﴾ حَتَّى بَلَغَ: ﴿إِنَّهُۥ بِهِمْ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١١٧﴾ وَعَلَى ٱلثَّلَٰثَةِ ٱلَّذِينَ خُلِّفُوا۟ حَتَّىٰٓ إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ ٱلْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ﴾ حَتَّى بَلَغَ: ﴿ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَكُونُوا۟ مَعَ ٱلصَّٰدِقِينَ ﴿١١٩﴾﴾ [التوبة: ١١٧-١١٩]،

విని ఆయన "అంతా వద్దు, కొంత ధనం నీ దగ్గర ఉంచుకో. అది నీకే శ్రేయ స్కరం" అని అన్నారు. "సరే! ఖైబర్‌లో నాకు దక్కిన వాటాను నేను నా కోసం వుంచుకుంటున్నాను" అన్నాను. ఇంకా ఇలా కూడా అన్నాను: దైవప్రవక్తా! నిజం చెప్పినందుకు దేవుడు నాకు విముక్తి నొసగాడు. కనుక నేను, నా పశ్చాత్తా పంలో భాగంగా ఇకముందు జీవితకాల మంతా నిజమే చెబుతానని ప్రమాణం చేస్తున్నాను.

దైవసాక్షి! దైవప్రవక్త (సల్లం) ముందు నేను ఈ వాగ్దానం చేసినప్పటినుండి నేటి వరకు కేవలం నిజం చెప్పిన కారణంగా దేవుడు నన్ను కటాక్షించినంతగా మరే ముస్లింనీ కటాక్షించినట్లు నేను చూడలేదు. దైవసాక్షి! దైవప్రవక్త (సల్లం) ముందు వాగ్దానం చేసిన రోజు నుంచి నేటి వరకు నేను ఎప్పుడూ అబద్ధమాడ లేదు. ఇకముందు కూడా బ్రతికి వున్నంతకాలం అసత్యాలు పలకకుండా దేవుడు నన్ను రక్షిస్తూ ఉంటాడని ఆశిస్తున్నాను."

హజ్రత్ కాబ్ (రజి) ఇంకా ఇలా అన్నారు: మా గురించి (దివ్య ఖుర్‌ఆన్‌లో) అవత రించిన వాక్యాలు ఇవే:

"అల్లాహ్ తన ప్రవక్తనూ, బహుకష్ట కాలంలో ప్రవక్తకు తోడ్పడిన ముహా

قَالَ كَعْبٌ: واللهِ ما أَنْعَمَ الله عَلَيَّ مِن نِعمَةٍ قَطُّ بَعْدَ إِذْ هَدانِي اللهُ للإسْلام أَعظَمَ في نَفْسِي مِنْ صِدْقِي رسولَ الله ﷺ أَنْ لا أكُونَ كَذَبْتُهُ، فَأَهْلِكَ كما هلكَ الَّذينَ كَذَبُوا؛ إنَّ الله تعالى قال لِلَّذينَ كَذَبُوا حِينَ أَنْزَلَ الْوَحْيَ شَرَّ مَا قالَ لأَحدٍ، فقالَ الله تعالى: ﴿ سَيَحْلِفُونَ بِٱللَّهِ لَكُمْ إِذَا ٱنقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ لِتُعْرِضُوا۟ عَنْهُمْ ۖ فَأَعْرِضُوا۟ عَنْهُمْ ۖ إِنَّهُمْ رِجْسٌ ۖ وَمَأْوَىٰهُمْ جَهَنَّمُ جَزَآءًۢ بِمَا كَانُوا۟ يَكْسِبُونَ ۝٩٥ يَحْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا۟ عَنْهُمْ ۖ فَإِن تَرْضَوْا۟ عَنْهُمْ فَإِنَّ ٱللَّهَ لَا يَرْضَىٰ عَنِ ٱلْقَوْمِ ٱلْفَٰسِقِينَ ﴾ [التوبة: ٩٥، ٩٦].

జిర్లనూ, అన్సారులనూ క్షమించాడు. వారిలో కొందరి హృదయాలు వక్రత్వం వైపుకు మొగ్గినప్పటికీ (వారు ఆ వక్రత్వాన్ని అనుసరించకుండా ప్రవక్తకు తోడ్పడినందువల్ల) అల్లాహ్ వారిని క్షమించాడు. నిస్సందేహంగా ఆయన వారిపట్ల వాత్సల్యంతో, కనికరంతో వ్యవహరించాడు. ఇంకా వ్యవహారం వాయిదా వేయబడిన ఆ ముగ్గురిని కూడా క్షమించాడు. ఇంత పెద్ద వైశాల్యం కలిగివుండి కూడా, భూమి వారికి ఇరుకై పోయింది. వారి ప్రాణాలు కూడా వారికి భారమైపోయాయి. అల్లాహ్ నుండి తమను కాపాడుకోవటానికి స్వయంగా అల్లాహ్ కారుణ్యం తప్ప వేరే ఆశ్రయం ఏదీ లేదని వారు తెలుసు కున్నారు. అప్పుడు అల్లాహ్ కనికరంతో వారి వైపుకు మరలాడు, వారు ఆయన వైపుకు మరలి వచ్చేటందుకు. నిశ్చయంగా ఆయన చాలా క్షమించే వాడూ, కరుణించే వాడూను. కనుక విశ్వాసులారా! అల్లాహ్కు భయపడండి. సత్యవంతులకు తోడ్పడండి."

(అత్ తౌబా : 117 - 119)

హజ్రత్ కాబ్ (రజి) అంటున్నారు: దైవ సాక్షిగా చెబుతున్నాను - ఇస్లాం స్వీకరణ భాగ్యం ప్రాప్తించిన తరువాత అల్లాహ్ నాకు అనేక వరాలు అనుగ్ర హించాడు.

నా దృష్టిలో వాటిలోకెల్లా గొప్పవరం అయన నాకు దైవప్రవక్త (స) ముందు నిజం చెప్పే సద్బుద్ధిని ప్రసాదించడం మరియు అబద్ధం చెప్పకుండా రక్షించడం. ఒకవేళ నేను కూడా అసత్యం పలికివుంటే అబద్ధమాడినవారు నాశనమైపోయినట్లు నేను కూడా సర్వనాశనమైపోయి ఉండేవాడిని. ఎందుకంటే అల్లాహ్ తన వాణిని అవత రింపజేసినప్పుడు అందులో అబద్ధాలు పలికిన వారిని తూలనాడిన విధంగా మరెవరినీ తూలనాడలేదు. అటువంటి (దౌర్భాగ్యుల గురించి) అల్లాహ్ ఇలా సెలవిచ్చాడు :

"నువ్వు (యుద్ధం నుండి) మరలివచ్చిన తరువాత నువ్వు వారిని ఉపేక్షించాలని వారు నీ ముందు ప్రమాణాలు చేస్తారు, కనుక నీవు వారిని తప్పకుండా ఉపే క్షించు. ఎందుకంటే, వారొక మాలిన్యం వంటివారు. వారి అసలు స్థానం నరకం. అది వారి సంపాదనకు ప్రతిఫలంగా వారికి లభిస్తుంది. నువ్వు వారికి ప్రస న్నుడవు కావాలని వారు నీ సమక్షంలో ప్రమాణాలు చేస్తారు. వాస్తవానికి, ఒకవేళ నువ్వు వారిపట్ల ప్రసన్నత చూపినా అల్లాహ్ మటుకు అలాంటి విద్రోహుల పట్ల ఎన్నటికీ ప్రసన్నుడు కాడు."

(అత్ తౌబా : 95, 96)

قالَ كَعْبٌ: كُنَّا خُلِّفْنَا أَيُّهَا الثَّلاثَةُ عَنْ أَمْرِ أُولئِكَ الَّذِينَ قَبِلَ مِنْهُمْ رسُولُ الله ﷺ حِينَ حَلَفُوا لَهُ، فَبَايَعَهُمْ واسْتَغْفَرَ لهم، وأَرجَأَ رسولُ الله ﷺ أمْرَنَا

حَتَّى قَضَى الله تعالَى فيه بذلِكَ؛ قال الله تعالى: ﴿وَعَلَى ٱلثَّلَٰثَةِ ٱلَّذِينَ خُلِّفُواْ﴾ وَلَيْسَ الَّذي ذكَرَ مِمَّا خُلِّفْنَا تَخَلُّفُنَا عن الغَزْوِ، وإنَّمَا هُوَ تَخْلِيفُهُ إيَّانا وإرْجاؤُهُ أمْرَنَا عَمَّنْ حَلَفَ له واعْتَذَرَ إلَيْهِ فقبِلَ مِنْهُ. متفقٌ عليه. وفي روايةٍ: أنَّ النَّبيَّ ﷺ خَرَجَ في غَزْوَةِ تَبُوكَ يَوْمَ الخَميسِ، وكانَ يُحِبُّ أنْ يَخْرُجَ يَوْمَ الخَميسِ، وفي رواية: وكانَ لا يَقْدَمُ مِن سَفَرٍ إلَّا نَهاراً في الضُّحَى، فإذَا قَدِمَ بَدَأَ بالمَسْجِدِ فَصَلَّى فيهِ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ جَلَسَ فِيهِ.

హజ్రత్ కాబ్ (రజి) అంటున్నారు : దైవ ప్రవక్త (సల్లం) మా ముగ్గురి వ్యవహారాన్ని తాత్కాలికంగా నిలిపివేసి, అబద్ధపు ప్రమాణాలతో సాకులు చెప్పిన వారి వ్యవహారాన్ని తెమల్చారు. వారిచేత ప్రమాణాలు చేయించుకొని, వారి పాపాల మన్నింపు కోసం దైవాన్ని వేడు కున్నారు. మా సమస్యను మాత్రం వాయిదావేశారు. ఆఖరికి అల్లాహ్ ఈ వాక్యాల ద్వారా తీర్పును అవతరింప జేశాడు. అల్లాహ్ సెలవిచ్చాడు - "ఇంకా వ్యవహారం వాయిదా వేయబడిన ఆ ముగ్గురిని కూడా అల్లాహ్ క్షమించాడు." ఈ దైవసూక్తిలో 'ఖుల్లిఫూ' అనే పదానికి అర్థం, మేము యుద్ధానికి బయలు దేరకుండా వెనకుండిపోయేలా చేయ బడ్డామని కాదు. మా విషయాన్ని తాత్కా లికంగా వదిలెయ్యడం జరిగిందని, ఒట్లువేసి సాకులు చెప్పిన వారి కార ణాలు అంగీకరించబడి, మా వ్యవహారం మాత్రం వాయిదా వేయబడిందని అర్థం.

(బుఖారీ - ముస్లిం)

వేరొక ఉల్లేఖనంలో ఇలా ఉంది : దైవప్రవక్త (సల్లం) తబూక్ యుద్ధం కోసం గురువారం రోజు బయలుదేరారు. ఆయన గురువారం నాడు ప్రయాణం చేయడాన్ని యిష్టపడేవారు. ఇంకొక

ఉల్లేఖనంలో "ఆయన చాప్త్ నమాజు వేళ ప్రయాణం నుండి తిరిగొచ్చేవారు, ఆ తరువాత ముందుగా మస్జిద్‌లో ప్రవేశించి రెండు రకాతుల నమాజు ముగించుకొని అక్కడే కొంచెం సేపు కూర్చొనేవారు" అని ఉంది.

(సహీహ్ బుఖారీలోని యుద్ధాల ప్రకరణం. సహీహ్ ముస్లింలోని పశ్చాత్తాప ప్రకరణం).

ముఖ్యాంశాలు

పై హదీసులో గ్రహించదగిన గుణపాఠాలు, హితబోధాంశాలు అనేకం ఉన్నాయి. వాటిలో కొన్ని ఇవి:

1. ముస్లిం అయిన వ్యక్తి సర్వకాల సర్వావస్థల్లోనూ సత్యమే పలకాలి - దానివల్ల తాత్కాలికంగా ఇక్కట్లపాలైనా సరే! ఎందుకంటే అంతిమంగా సత్యంలోనే దైవప్రసన్నత దాగి ఉంటుంది.
2. కాపట్య ధోరణిని విడనాడాలి. విధ్వంసం, వినాశకాలే ఎన్నటికైనా దాని పర్యవసానం.
3. మిక్కిలి కఠినమైన, సంకట పరిస్థితుల్లో కూడా అకుంఠిత దీక్షతో దైవమార్గంలో చేయబడే యుద్ధంలో పాల్గొనాలి.
4. ఇతరులు గుణపాఠం నేర్చుకోవాలన్న ఉద్దేశ్యంతో శ్రేయోభిలాషులైన ముస్లింలను కూడా తప్పుచేస్తే సామాజిక బహిష్కరణ గావించవచ్చు. దీనివల్ల సమాజంలో అవిధేయత, అవలక్షణాల వెన్ను విరిగిపోతుంది.
5. ధర్మపథంలో ఎదురయ్యే కష్టాలను సహనస్థయిర్యాలతో ఎదుర్కోవాలి.
6. ఉన్న ధనాన్నంతా దానధర్మాల్లో ఖర్చు చేయడం అభిలషణీయం కాదు. సొంత అవసరాల కోసం కొంత ధనం ఉంచుకోవడం కూడా అవసరమే.
7. సంతోష సందర్భాల్లో శుభాకాంక్షలు తెలియజేయడం, అలాగే శుభాకాంక్షలు తెలియజేసినవారికి కానుకలు, బహుమానాలతో సత్కరించడం కూడా తప్పు కాదు.
8. పాపాల మన్నింపుకై వేడుకునే భాగ్యం కూడా ఒక దైవానుగ్రహమే. అందుకు తప్పనిసరిగా దైవానికి కృతజ్ఞతలు తెలుపుకోవాలి.
9. చేసిన వాగ్దానాలను పాలించాలి.

22. హజ్రత్ అబూ నుజైద్ ఇమ్రాన్ బిన్ హుసైన్ ఖుజాయి (రజి) కథనం : జుహైనా తెగకు చెందిన ఒక స్త్రీ దైవ ప్రవక్త (సల్లం) సన్నిధికి వచ్చింది. ఆ సమయంలో ఆమె (ఏదో బలహీన క్షణంలో) కాలు జారిన పాపానికి గర్భం దాల్చి ఉంది. ఆమె దైవప్రవక్త (సల్లం)తో, "ఓ దైవప్రవక్తా! నేను శిక్షార్హమైన తప్పుచేశాను. కనుక నాకు ఆ శిక్ష విధించండి" అని విన్నవించుకుంది. దైవప్రవక్త (సల్లం) ఆమె సంరక్షకుణ్ణి (వారసుడు లేక సన్నిహిత బంధువుని) పిలిపించి, "ఈమె పట్ల మంచిగా మెలగు. ప్రసవానంతరం ఈమెను నా వద్దకు తీసుకురా" అని ఆదేశించారు. (ప్రవక్త ఆదేశానుసారం) ఆ వ్యక్తి అలాగే చేశాడు. (ఆమె ప్రసవించిన తరువాత) దైవప్రవక్త (సల్లం) ఆమెను ఆమె బట్టలతోనే గట్టిగా బంధించమని ఆజ్ఞాపించారు. ఆ తరువాత ఆయన ఆజ్ఞానుసారమే ఆమెమీద రాళ్లు రువ్వి (ఆమెను హతమార్చడం జరిగింది.) అనంతరం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఆవిడ జనాజా నమాజు చేయించారు. దీనిపై హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) అభ్యంతరం వ్యక్తం చేస్తూ "దైవప్రవక్తా! మీరు ఈ జారిణికి జనాజా నమాజు చేయిస్తారా?" అన్నారు. దానికి జవాబుగా దైవప్రవక్త (సల్లం) (ఉమర్! నీకు తెలియదు) ఈమె పడిన

٢٢ ـ وَعَنْ أَبي نُجَيْدٍ ـ بضَمِّ النُّونِ وفتحِ الجيمِ ـ عِمْرَانَ بْنِ الحُصَيْنِ الْخُزاعِيِّ رضِي الله عنهما أَنَّ امْرَأَةً مِنْ جُهَيْنَةَ أَتَتْ رسُولَ الله ﷺ وَهِيَ حُبْلَى مِنَ الزِّنَا، فقالَتْ: يا رسولَ الله أَصَبْتُ حَدّاً فَأَقِمْهُ عَلَيَّ، فَدَعا نَبِيُّ الله ﷺ وَلِيَّهَا فقالَ: «أَحْسِنْ إِلَيْهَا، فإِذَا وَضعَتْ فَأْتِنِي»، فَفَعَلَ فأَمَرَ بها نَبِيُّ الله ﷺ، فَشُدَّتْ عَلَيْهَا ثِيابُهَا، ثُمَّ امَرَ بِهَا فَرُجِمَتْ، ثُمَّ صَلَّى عَلَيْهَا. فقالَ لَهُ عُمَرُ: تُصَلِّي عَلَيْهَا يا رسولَ الله وقَدْ زَنَتْ؟ قالَ: «لَقَدْ تابَتْ تَوْبَةً لَوْ قُسِمَتْ بَيْنَ سَبْعِينَ مِنْ أَهْلِ المدينَةِ لَوَسِعَتْهُم، وَهَلْ وَجَدْتَ أَفْضَلَ مَنْ أَنْ جَادَتْ بِنَفْسِهَا للهِ عزَّ وجلَّ؟!» رواه مسلم.

పశ్చాత్తాపం ఎంత గొప్పదంటే, ఈమె పశ్చాత్తాపాన్ని మదీనాలోని డెభ్భై మందికి పంచినా అది వారి (పాపాల మన్నింపు)కి సరిపోతుంది. దైవప్రసన్నత కోసం ఈమె తన ప్రాణాన్ని సైతం (లెక్క చేయకుండా) త్యాగం చేసిందంటే ఇంతకన్నా ఘనకార్యం ఇంకేముంటుంది?'' అన్నారు. *(ముస్లిం)*

(సహీహ్ ముస్లింలోని శిక్షల ప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

పై హదీసు ద్వారా రాళ్లు రువ్వి శిక్షించడం ధర్మబద్ధమేనన్న విషయానికి రుజువు లభిస్తుంది. రెండోది : చిత్తశుద్ధితో చెందే పశ్చాత్తాపం ఎంతో శ్రేష్ఠమైనదని తెలుస్తోంది. ఇక మూడో విషయం ఏమిటంటే, ఈ హదీసు ద్వారా ప్రవక్త సహచరులు, సహచరిణులకు దేవునిపట్ల గల భక్తిభావం, పరలోక భీతి, పరలోక శిక్షకు బదులు ఇహలోక శిక్షను కోరుకోవడం మొదలగు విషయాలు తెలుస్తాయి. ఈ హదీసు ద్వారా రూఢీ అయ్యే నాల్గో విషయం ఏమిటంటే, "గునాహె కబీరా" (ఘోరపాపాని)కి ఒడిగట్టిన వ్యక్తి జనాజా నమాజు కూడా చేయవచ్చు. అయితే ఆ వ్యక్తి ఆ పాపాన్ని ధర్మసమ్మతంగా భావించి చేసి ఉండకూడదు. ఎందుకంటే ఈ వైఖరి 'కుఫ్ర్'ను (దైవధిక్కారాన్ని) సూచిస్తుంది. ఐదో విషయం ఏమిటంటే, గర్భం దాల్చివున్న స్త్రీ ప్రసవించి శిశువు పాలు విడిచిపెట్టనంతవరకూ ఆమెకు శిలాశిక్ష విధించరాదు.

23. హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ఉపదేశించారు : మనిషి దగ్గర ఓ లోయనిండా బంగారమున్నప్పటికీ అతను (దాంతో తృప్తి చెందకుండా) రెండో దానికోసం అర్రులు చాస్తాడు. (చివరికి) మన్ను మాత్రమే అతని నోటిని నింపగలదు. తన పాపాల నుండి మరలిపోయేవాని (పశ్చాత్తాపం చెందేవాని) వైపుకు అల్లాహ్ కూడా

٢٣ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضي الله عنهما أَنَّ رسولَ الله ﷺ قال: «لَوْ أَنَّ لابْنِ آدَمَ وَادِياً مِنْ ذَهَبٍ أَحَبَّ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَادِيَانِ، وَلَنْ يَمْلأَ فَاهُ إِلَّا التُّرَابُ، وَيَتُوبُ اللهُ عَلَى مَنْ تَابَ» متفقٌ عليه.

మరలుతాడు. (అంటే అతని పశ్చాత్తాపాన్ని అంగీకరిస్తాడు.)

(బుఖారీ - ముస్లిం)

(సహీహ్ బుఖారీలోని కారుణ్య ప్రకరణం. సహీహ్ ముస్లింలోని జకాత్ ప్రకరణం).

ముఖ్యాంశాలు

పై హదీసులో మనిషి పేరాశ, ధనం పట్ల అతనికుండే విపరీతమైన వ్యామోహం గురించి తెలుపబడింది. సంపూర్ణ విశ్వాసం కలిగివున్నవారు మాత్రమే వాటికి దూరంగా ఉండగలరు.

٢٤ ـ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه أن رسولَ الله ﷺ قال: «يَضْحَكُ اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى إِلَى رَجُلَيْنِ يَقْتُلُ أحدُهُمَا الآخَرَ يَدْخُلانِ الْجَنَّةَ، يُقَاتِلُ هٰذَا في سَبِيلِ اللهِ فَيُقْتَلُ، ثُمَّ يَتُوبُ اللهُ عَلَى الْقَاتِلِ فَيُسْلِمُ فَيُسْتَشْهَدُ» متفقٌ عليه.

24. హజ్రత్ అబూ హురైరా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రబోధించారు: అల్లాహ్ ఇద్దరు వ్యక్తుల్ని చూసి నవ్వుతాడు. వారిరువురిలో ఒకడు మరొకడ్ని చంపివుంటాడు. అయితే (పరలోకంలో) వారిరువురూ స్వర్గంలోకి ప్రవేశిస్తారు. మొదటి వ్యక్తి దైవమార్గంలో పోరాడుతూ (అవిశ్వాసి అయిన రెండో వ్యక్తి చేత) చంపబడ్డాడు. ఆ తరువాత అల్లాహ్ ఆ అవిశ్వాసికి కూడా పశ్చాత్తాప భాగ్యాన్ని ప్రసాదిస్తే దాంతో అతను ముస్లింగా మారి దైవమార్గంలో పోరాడుతూ అమరగతినొందాడు.

(బుఖారీ - ముస్లిం)

(సహీహ్ బుఖారీలోని జిహాద్ ప్రకరణం).

ముఖ్యాంశాలు

పశ్చాత్తాపంతో మహాపరాధాలు, ఘోరాతిఘోర పాపాలు కూడా మన్నించబడతాయని, ఇస్లాం స్వీకరించడం వల్ల మునుపు జరిగిన తప్పులన్నీ తుడిచిపెట్టుకుపోతాయని ఈ హదీసు ద్వారా వెల్లడౌతోంది. అల్లాహ్ నవ్వుతాడనేది కూడా ఆయన యొక్క ఒకానొక గుణవిశేషమే. దాని నిజస్వరూపం ఎలాగుంటుందో మనకు తెలీదు, తెలుసుకోలేము కూడా. అయినప్పటికీ దాన్ని ప్రతి ముస్లిం విధిగా విశ్వసించాల్సిందే.